

PRACOVNÍ NESCHOPNOST PRO NEMOC A ÚRAZ V ČESKÉ REPUBLICĚ

za 1. pololetí 2018

Lidé a společnost

Praha, 15. 11. 2018

Kód publikace: 260004-18

Č. j.: CSU-2510/2018-63

Pořadové číslo v roce: 1

Zpracoval: Odbor statistik rozvoje společnosti

Ředitel odboru: Ing. Martin Mana

Kontaktní osoba: Mgr. Anita Hrivíková, e-mail: anita.hrivikova@czso.cz

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na internetu: www.czso.cz

KONTAKTY V ÚSTŘEDÍ

Český statistický úřad | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 051 111 | www.czso.cz

Oddělení informačních služeb | tel.: 274 052 304, 274 052 451 | e-mail: infoservis@czso.cz

Prodejna publikací ČSÚ | tel.: 274 052 361 | e-mail: prodejna@czso.cz

Evropská data (ESDS), mezinárodní srovnání | tel.: 274 052 347, 274 052 757 | e-mail: esds@czso.cz

Ústřední statistická knihovna | tel.: 274 052 361 | e-mail: knihovna@czso.cz

INFORMAČNÍ SLUŽBY V REGIONECH

Hl. m. Praha | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 052 673, 274 054 223
e-mail: infoservispraha@czso.cz | www.praha.czso.cz

Středočeský kraj | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 054 175
e-mail: infoservisstc@czso.cz | www.stredocesky.czso.cz

České Budějovice | Žižkova 1, 370 77 České Budějovice, tel.: 386 718 440
e-mail: infoserviscb@czso.cz | www.cbudejovice.czso.cz

Plzeň | Slovanská alej 36, 326 64 Plzeň, tel.: 377 612 108, 377 612 145
e-mail: infoservisplzen@czso.cz | www.plzen.czso.cz

Karlovy Vary | Závodní 360/94, 360 06 Karlovy Vary, tel.: 353 114 529, 353 114 525
e-mail: infoserviskv@czso.cz | www.kvary.czso.cz

Ústí nad Labem | Špálova 2684, 400 11 Ústí nad Labem, tel.: 472 706 176, 472 706 121
e-mail: infoservisul@czso.cz | www.ustinadlabem.czso.cz

Liberec | Nám. Dr. Edvarda Beneše 585/26, 460 01 Liberec 1, tel.: 485 238 811
e-mail: infoservislbc@czso.cz | www.liberec.czso.cz

Hradec Králové | Myslivečkova 914, 500 03 Hradec Králové 3, tel.: 495 762 322, 495 762 317
e-mail: infoservishk@czso.cz | www.hradeckralove.czso.cz

Pardubice | V Ráji 872, 531 53 Pardubice, tel.: 466 743 480, 466 743 418
e-mail: infoservispa@czso.cz | www.pardubice.czso.cz

Jihlava | Ke Skalce 30, 586 01 Jihlava, tel.: 567 109 062, 567 109 073
e-mail: infoservisvys@czso.cz | www.jihlava.czso.cz

Brno | Jezuitská 2, 601 59 Brno, tel.: 542 528 115, 542 528 200
e-mail: infoservisbrno@czso.cz | www.brno.czso.cz

Olomouc | Jeremenkova 1142/42, 772 11 Olomouc, tel.: 585 731 516, 585 731 511
e-mail: infoservisolom@czso.cz | www.olomouc.czso.cz

Zlín | tř. Tomáše Bati 1565, 761 76 Zlín, tel.: 577 004 932, 577 004 935
e-mail: infoservis-zl@czso.cz | www.zlin.czso.cz

Ostrava | Repinova 17, 702 03 Ostrava, tel.: 595 131 230, 595 131 232
e-mail: infoservis_ov@czso.cz | www.ostrava.czso.cz

Obsah

1. Úvod.....	4
2. Legislativní úprava nemocenského pojištění.....	5
3. Metodická část, zdroje dat.....	10
4. Analytická část.....	13
4.1. Nemocensky pojištěné osoby	13
4.2. Nově hlášené případy dočasné pracovní neschopnosti	15
4.2.1. Počet případů dočasné pracovní neschopnosti	15
4.2.2. Délka trvání dočasné pracovní neschopnosti	22
4.2.3. Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti a průměrný denní stav práce neschopných ..	29
4.3. Ukončené případy dočasné pracovní neschopnosti	33
4.4. Výdaje na nemocenské.....	40
4.5. Pracovní úrazy	43
4.6. Závěrečné shrnutí	46
5. Použité zkratky a značky	48
6. Tabulková část.....	50

1. Úvod

Publikace **Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz v České republice za 1. pololetí 2018** přináší základní údaje o dočasné pracovní neschopnosti obyvatel ČR z důvodu nemoci či úrazu v 1. pololetí 2018 a u vybraných ukazatelů jejich vývoj v delší časové řadě.

Údaje o pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz vycházejí ze společného zpracování dat **České správy sociálního zabezpečení (ČSSZ)** a **Českého statistického úřadu (ČSÚ)** a jsou publikována vždy za 1. pololetí (v termínu 31. 10. sledovaného roku) a v kumulaci za celý rok (v termínu 31. 5. následujícího roku)¹.

Publikace nabízí zejména údaje o **nově hlášených případech dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz** a související ukazatele – průměrný počet nemocensky pojištěných osob, počet nově hlášených případů pracovní neschopnosti na 100 nemocensky pojištěných osob, počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti, průměrnou délku trvání jednoho případu pracovní neschopnosti, průměrné procento pracovní neschopnosti, průměrný denní stav práce neschopných, počet pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než tři dny. Předkládané ukazatele jsou k dispozici v třídění podle sídla (do úrovně krajů a okresů dle klasifikace CZ-NUTS), velikosti (dle počtu zaměstnanců) a převažující ekonomické činnosti (do úrovně sekcí a oddílů odvětvové klasifikace CZ-NACE) zaměstnavatele osob nemocensky pojištěných. Členění do krajů a okresů vychází z údaje o sídle útvaru, který vede evidenci mezd u zaměstnavatele osoby, která je v pracovní neschopnosti.

Publikace je členěna na textovou a tabulkovou část.

Textová část obsahuje stručné seznámení s legislativní úpravou nemocenského pojištění vč. významných legislativních změn ovlivňujících podstatným způsobem vývoj ukazatelů pracovní neschopnosti, dále pak metodickou část s popisem metodiky zpracování dat dočasné pracovní neschopnosti prostřednictvím systémů ČSSZ a ČSÚ a výčtem dalších možných zdrojů dat v oblasti statistiky nemocnosti a úrazovosti. Analytická část nabízí rozbor vývoje a intenzity základních ukazatelů dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz v ČR vč. definice sledovaných indikátorů. Je doplněna i daty z jiných dostupných zdrojů (ČSSZ, ÚZIS ČR, SÚIP) které nabízejí doplňující pohled na tuto oblast statistiky.

Tabulková část publikace obsahuje datové výstupy ze zpracování **nově hlášených** případů dočasné pracovní neschopnosti zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných v členění dle:

- krajů a okresů ČR (dle klasifikace CZ-NUTS),
- převažující ekonomické činnosti (na úrovni sekcí či oddílů CZ-NACE),
- velikosti podniku (dle počtu zaměstnanců),
- pohlaví nemocensky pojištěných osob,
- postavení v zaměstnání nemocensky pojištěných osob (zaměstnanci, OSVČ).
- klasifikace institucionálních sektorů a subsektorů

Tabulková část dále obsahuje data o pracovní úrazovosti s dočasnou pracovní neschopností delší než 3 dny v členění dle krajů ČR, se samostatným výstupem o pracovní úrazovosti mladistvých (tj. nemocensky pojištěných osob do 18 let).

V některých tabulkách se může vyskytnout, že součet dílčích hodnot, zejména u průměrných a relativních ukazatelů, nemusí vlivem jejich zaokrouhlení plně odpovídat uvedené celkové hodnotě ukazatele.

¹ Publikaci s daty za 1. pololetí roku 2017 lze nalézt na <https://www.czso.cz/csu/czso/pracovni-neschopnost-pro-nemoc-a-uraz-v-ceske-republice-za-1-pol-2017>

2. Legislativní úprava nemocenského pojištění

Systém nemocenského pojištění je určen pro výdělečně činné osoby, které při ztrátě příjmu v případech tzv. krátkodobých sociálních událostí (dočasné pracovní neschopnosti z důvodu nemoci nebo úrazu či karantény, ošetřování člena rodiny, těhotenství a mateřství, péče o dítě) zabezpečuje peněžitými dávkami nemocenského pojištění.

Od 1. ledna 2009 je nemocenské pojištění upraveno **zákonem č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění**, ve znění pozdějších předpisů (dále též „zákon o nemocenském pojištění“). Jde o komplexní úpravu nemocenského pojištění, která zahrnuje jak okruh osob účastných nemocenského pojištění, jejich nároky z tohoto pojištění a stanovení výše poskytovaných dávek, posuzování zdravotního stavu pro účely nemocenského pojištění, tak organizační uspořádání nemocenského pojištění, jakož i řízení v tomto pojištění.

K oblasti nemocenského pojištění se kromě zákona o nemocenském pojištění dále vztahují následující právní předpisy:

- zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (upravuje pojistné na nemocenské pojištění),
- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (upravuje náhradu mzdy nebo platu při pracovní neschopnosti),
- nařízení vlády č. 325/2016 Sb., o výši všeobecného vyměřovacího základu za rok 2015, přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2015, redukčních hranic pro stanovení výpočtového základu pro rok 2017 a základní výměry důchodu stanovené pro rok 2017 a o zvýšení důchodů v roce 2017
- sdělení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 343/2016 Sb., kterým se vyhlašuje pro účely nemocenského pojištění výše redukčních hranic pro úpravu denního vyměřovacího základu platných v roce 2017.

Účast na nemocenském pojištění

Nemocenského pojištění jsou účastni **zaměstnanci** (bližší určení viz § 5 zákona o nemocenském pojištění) a **osoby samostatně výdělečně činné** (dále též „OSVČ“). Zaměstnanci jsou povinně účastni nemocenského pojištění, na rozdíl od OSVČ, jejichž nemocenské pojištění zůstává dobrovolné.

Od 1. 1. 2014 byly nově definovány některé pojmy:

- Za „zaměstnání“ se již nepovažuje právní vztah, na jehož základě vykonával zaměstnanec práci. Nově se za zaměstnání pro účely nemocenského pojištění považuje činnost zaměstnance pro zaměstnavatele, z níž mu plynou nebo by mohly plynout od zaměstnavatele příjmy ze závislé činnosti bez ohledu na druh pracovního vztahu.
- **Zaměstnanci** se rozumí osoby v době zaměstnání, pokud jim plynou nebo by mohly plynout příjmy ze závislé činnosti, které jsou nebo by byly, pokud by podléhaly zdanění v ČR, předmětem daně a nejsou od této daně osvobozeny.

Výjimka z této zásady platí pouze pro zastupitele územních samosprávných celků, kteří nejsou pro výkon funkce dlouhodobě uvolněni, nebo ji nevykonávají ve stejném rozsahu jako dlouhodobě uvolnění členové zastupitelstva. Neuvolnění zastupitelé nejsou nadále účastni nemocenského pojištění, z jejich odměn se neplatí pojistné na sociální zabezpečení.

Povinná účast na nemocenském pojištění vzniká u zaměstnance (s výjimkou zaměstnance činného na základě dohody o provedení práce), pokud splňuje podmínky stanovené zákonem o nemocenském pojištění.

Jedná se o dvě základní podmínky, a to o:

- **výkon práce** na území České republiky (dále též „ČR“) v zaměstnání vykonávaném v pracovněprávním či pracovním vztahu, který může účast na nemocenském pojištění založit,
- **minimální výši sjednaného příjmu** (jedná se o tzv. rozhodný příjem, jehož hranice byla od 1. 1. 2009 stanovena na 2 000 Kč, od 1. 1. 2012 se zvýšila na částku **2 500 Kč**).

Od 1. 1. 2014 došlo ke zrušení zvláštní úpravy podmínek účasti na nemocenském pojištění pro krátkodobá zaměstnání, tj. zaměstnání, která neměla trvat a ani netrvala déle než 14 dnů. Zaměstnání se proto z hlediska podmínek účasti na nemocenském pojištění dělí na zaměstnání vykonávaná na základě dohody o provedení práce, na zaměstnání malého rozsahu a na ostatní zaměstnání.

Zvláštní podmínky účasti zaměstnanců na nemocenském pojištění jsou stanoveny při výkonu **zaměstnání malého rozsahu**. Zaměstnáním malého rozsahu se rozumí zaměstnání, v němž jsou splněny podmínky výkonu zaměstnání na území ČR, avšak není splněna podmínka sjednání příjmu ze zaměstnání ve stanovené výši. Jde o situace, kdy sjednaná měsíční částka započitatelného příjmu je nižší než rozhodný příjem, anebo měsíční příjem nebyl sjednán vůbec. Při výkonu zaměstnání malého rozsahu je zaměstnanec pojištěn jen v těch kalendářních měsících, v nichž dosáhl aspoň příjmu v příslušné rozhodné výši.

U zaměstnance činného na základě **dohody o provedení práce** vzniká povinná účast na nemocenském pojištění, pokud splňuje dvě podmínky, a to:

- výkon práce na území ČR a
- v kalendářním měsíci, v němž dohoda o provedení práce trvá, dosáhl započitatelného příjmu v částce vyšší než 10 000 Kč.

Účast OSVČ na nemocenském pojištění vzniká na základě přihlášky k nemocenskému pojištění a zaplacením pojistného na nemocenské pojištění.

Od 1. 1. 2014 OSVČ, která je účastna nemocenského pojištění OSVČ, již není z tohoto důvodu považována vždy za OSVČ vykonávající hlavní samostatnou výdělečnou činnost. I OSVČ s vedlejší výdělečnou činností může být účastna nemocenského pojištění jako OSVČ, i když není povinna platit zálohy na důchodové pojištění. Minimální měsíční základ, který si může OSVČ určit pro placení pojistného na nemocenské pojištění, činí 5 000 Kč od 1. 1. 2012. Při sazbě 2,3 % činí minimální pojistné na nemocenské pojištění 115 Kč za kalendářní měsíc.

Další informace k účasti na nemocenském pojištění získáte na adrese: <http://www.cssz.cz/cz/nemocenske-pojisteni/ucast-na-pojisteni/> a na adrese <http://www.cssz.cz/cz/pojisteni-osvc/ucast-na-pojisteni/nemocenske-pojisteni-osvc.htm>.

Nemocenské

Zaměstnanec nebo OSVČ, který je uznán ošetřujícím lékařem dočasně práce neschopným, má nárok na **nemocenské od 15. kalendářního dne** trvání jeho dočasné pracovní neschopnosti do konce dočasné pracovní neschopnosti, **maximálně však 380 kalendářních dnů** počítaných od vzniku dočasné pracovní neschopnosti (včetně zápočtu předchozí doby trvání dočasné pracovní neschopnosti). OSVČ však pro získání nároku na nemocenské musí být účastna dobrovolného nemocenského pojištění OSVČ alespoň po dobu 3 měsíců bezprostředně předcházejících dni vzniku dočasné pracovní neschopnosti.

Po dobu **prvních 14 kalendářních dnů** je zaměstnanec (nikoli OSVČ), kterému trvá pracovní vztah zakládající účast na nemocenském pojištění, zabezpečen **náhradou mzdy nebo platu**, kterou poskytuje zaměstnavatel podle zákoníku práce. Tato náhrada náleží za pracovní dny a to při dočasné pracovní neschopnosti **od 4. pracovního dne** (při karanténě od prvního pracovního dne). Náhrada nepřísluší za prvé 3 pracovní dny od vzniku dočasné pracovní neschopnosti (tzv. karenční doba).

Poživateli starobního důchodu nebo invalidního důchodu pro invaliditu 3. stupně se nemocenské vyplácí od 15. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti (karantény) po dobu nejvýše 70 kalendářních dnů, nejdéle však do dne, jímž končí pojištěná činnost.

Nemocenské náleží rovněž ve stanovených případech, jestliže ke vzniku dočasné pracovní neschopnosti (karantény) došlo po skončení pojištěného zaměstnání v tzv. **ochranné lhůtě**. Účelem ochranné lhůty je zajistit bývalého zaměstnance po stanovenou dobu po skončení pojištění pro případ vzniku sociální události (dočasné pracovní neschopnosti) dříve, než opět nastoupí další zaměstnání. Ochranná lhůta v případě uplatňování nároku na nemocenské činí 7 kalendářních dnů ode dne skončení zaměstnání, které zakládalo účast na nemocenském pojištění. U zaměstnání kratších **než 7 kalendářních dnů** činí **ochranná lhůta** pouze tolik dnů, kolik činilo toto poslední zaměstnání.

Ochranná lhůta neplyne

- z pojištěné činnosti poživatele starobního důchodu nebo invalidního důchodu pro invaliditu 3. stupně,
- z dalšího zaměstnání sjednaného jen na dobu dovolené v jiném zaměstnání,
- ze zaměstnání zaměstnance činného na základě dohody o provedení práce,
- ze zaměstnání malého rozsahu,
- ze zaměstnání, které si žák nebo student sjednali výlučně na dobu školních prázdnin nebo jejich část,
- v případě, že pojištění odsouzeného skončí v době jeho útěku z místa výkonu trestu odnětí svobody.

Jestliže si pojištěnec přivodil dočasnou pracovní neschopnost zaviněnou účastí ve rvačce nebo jako bezprostřední následek své opilosti nebo zneužití omamných prostředků nebo psychotropních látek nebo při spáchání úmyslného trestného činu nebo úmyslně zaviněného přestupku, **náleží mu nemocenské za kalendářní den v poloviční výši**, bez ohledu na to, zda má rodinné příslušníky. **Nárok na nemocenské nemá pojištěnec**, který si dočasnou pracovní neschopnost přivodil úmyslně. Pojištěnec nemá nárok na nemocenské ani v případě, kdy vznikla dočasná pracovní neschopnost nebo byla nařízena karanténa v době útěku z místa vazby nebo z místa výkonu trestu odnětí svobody.

Uplatnění nároku na dávku nemocenského pojištění

Zaměstnanec předá žádost o dávku, kterou zpravidla vystavuje lékař, svému zaměstnavateli, který ji spolu s podklady pro stanovení nároku na dávku a její výplatu zašle příslušné okresní správě sociálního zabezpečení, která provádí nemocenské pojištění zaměstnanců. K žádosti zaměstnance o dávku nemocenského pojištění je zaměstnavatel povinen vyplnit zákonem předepsaný tiskopis, jehož vydávání zajišťuje Česká správa sociálního zabezpečení. Jedná se o přílohu k žádosti o dávku nemocenského pojištění. Tato příloha je uveřejněna na webových stránkách České správy sociálního zabezpečení (viz níže). Na tiskopisu zaměstnavatel uvede především započitatelné příjmy zaměstnance v rozhodném období a počet tzv. „nezapočitatelných dnů“ v tomto rozhodném období, aby okresní správa sociálního zabezpečení mohla vypočítat denní výši dávky. Zaměstnavatelé přijímají žádosti o dávku i od svých bývalých zaměstnanců. **Služební útvary** provádějí nemocenské pojištění příslušníků Policie České republiky, Hasičského záchranného sboru České republiky, Celní správy České republiky, Vězeňské služby České republiky, Bezpečnostní informační služby a Úřadu pro zahraniční styky a informace, vojáků z povolání, odsouzených ve výkonu trestu, kteří vykonávají práci ve výkonu trestu, a osob obviněných vykonávajících práci ve vazbě.

O postupu při uplatnění nároku na nemocenské se více dozvíte zde <https://www.cssz.cz/cz/nemocenske-pojisteni/davky/uplatnovani-naroku-a-vyplata-davek-nemocenskeho-pojisteni.htm#PNEM>

O výplatě dávek nemocenského pojištění se více dozvíte <https://www.cssz.cz/cz/nemocenske-pojisteni/davky/uplatnovani-naroku-a-vyplata-davek-nemocenskeho-pojisteni.htm#VYPLATA>

Výpočet nemocenského

Nemocenské se počítá z denního vyměřovacího základu, který se zjistí tak, že započitatelný příjem zúčtovaný zaměstnanci v rozhodném období (zpravidla období 12 kalendářních měsíců před kalendářním měsícem, ve kterém vznikla dočasná pracovní neschopnost) se dělí počtem „započitatelných“ kalendářních dnů připadajících na toto rozhodné období. Takto stanovený průměrný denní příjem se upravuje (redukuje) pomocí tří redukčních hranic na denní vyměřovací základ.

Výši tří **redukčních hranic** platných od 1. ledna kalendářního roku vyhláší Ministerstvo práce a sociálních věcí formou Sdělení ve Sbírce zákonů.

V roce 2017 činila 1. redukční hranice 942 Kč, 2. redukční hranice 1 412 Kč, 3. redukční hranice 2 824 Kč.

V roce 2018 činí 1. redukční hranice 1 000 Kč, 2. redukční hranice 1 499 Kč, 3. redukční hranice 2 998 Kč.

Redukce se provede tak, že se započte:

- do první redukční hranice
 - **u nemocenského, ošetřovného a dlouhodobého ošetřovného 90 %** denního vyměřovacího základu,
 - **u peněžité pomoci v mateřství, otcovské a vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství 100 %** denního vyměřovacího základu,
- z části denního vyměřovacího základu **mezi první a druhou redukční hranicí se započte 60 %**,
- z části **mezi druhou a třetí** redukční hranicí se započte **30 %**,
- k části nad třetí redukční hranici se nepřihlédne.

Výše **nemocenského** činí **60 %** denního vyměřovacího základu od 15. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti do 30. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti, od 31. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény sazba činí **66 %** denního vyměřovacího základu a dále od 61. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény činí sazba nemocenského **72 %** denního vyměřovacího základu.

Výše nemocenského u **dobrovolných členů integrovaného záchranného systému** (např. u dobrovolných hasičů) činí **100 %** denního vyměřovacího základu, pokud tato dočasná pracovní neschopnost nebo karanténa vznikla v důsledku zásahu (tj. v důsledku provádění záchranných a likvidačních prací), k němuž byla jednotka nebo složka integrovaného záchranného systému povolána. Tuto skutečnost pojištěnci potvrdí operační středisko integrovaného záchranného systému.

Další informace k nemocenskému pojištění naleznete na adrese <https://www.mpsv.cz/cs/7> a na adrese <https://www.cssz.cz/cz/nemocenske-pojisteni/davky/nemocenske.htm>

Nejvýznamnější legislativní změny v oblasti nemocenského pojištění

Dlouhodobý vývoj dočasné pracovní neschopnosti je významně ovlivňován legislativními změnami, týkajícími se výší dávek nemocenského pojištění a počátku jejich poskytování. Nejdůležitější legislativní změny, které byly přijaté v systému nemocenského pojištění v období posledních dvou desetiletí a které významným způsobem ovlivňují i srovnatelnost dat zdravotnické statistiky, jsou následující:

- V roce 1999 byl zaveden systém redukčních hranic pro stanovení výše nemocenského a jejich pravidelná valorizace.

- S účinností od 1. 1. 2004 bylo prodlouženo rozhodné období pro zjištění denního vyměřovacího základu z kalendářního čtvrtletí na 12 kalendářních měsíců.
- V rámci stabilizace veřejných rozpočtů byla s účinností od 1. 1. 2008 zavedena karenční doba pro poskytování nemocenského, tzn. neposkytování nemocenských dávek za období prvních tří kalendářních dnů trvání dočasné pracovní neschopnosti (toto opatření bylo nálezem Ústavního soudu zrušeno s účinností od 30. 6. 2008); dále byla zkrácena ochranná lhůta ze 42 kalendářních dnů na 7 kalendářních dnů.
- S účinností od 1. 9. 2008 byla snížena sazba pro výpočet nemocenského za první 3 kalendářní dny dočasné pracovní neschopnosti z 60 % na 25 %.
- Dnem **1. 1. 2009** nabyl účinnosti nový zákon o nemocenském pojištění č. 187/2006 Sb., který zejména přenesl provádění nemocenského pojištění z tzv. velkých organizací (s více než 25 zaměstnanci) na orgány nemocenského pojištění (ČSSZ a OSSZ), posílil ochranné prvky proti zneužívání systému (karenční doba, náhrada mzdy), zvýšil počet redukčních hranic pro výpočet denního vyměřovacího základu ze dvou na tři, zainteresoval zaměstnavatele na vývoji pracovní neschopnosti zaměstnanců (náhrada mzdy za prvních 14 dnů dočasné pracovní neschopnosti).
- Od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2013 začíná podpůrčí doba u nemocenského až 22. kalendářním dnem trvání dočasné pracovní neschopnosti, v období prvních 21 kalendářních dnů poskytuje zaměstnavatel zaměstnanci náhradu mzdy nebo platu podle zákoníku práce.
- Od 1. 1. 2012 byl novelou zákoníku práce a zákona o nemocenském pojištění rozšířen okruh nemocensky pojištěných osob o zaměstnance činné na základě dohody o provedení práce při započitatelném příjmu vyšším než 10 tis. Kč v kalendářním měsíci.
- Od 1. 1. 2014 byla ukončena platnost přechodného ustanovení o délce poskytování náhrady mzdy nebo platu; nárok na nemocenské tedy vzniká od 15. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti.
- V roce 2016 dochází k významné změně ve stanovení místní příslušnosti zaměstnavatelů k OSSZ, která se již nemusí řídit pouze sídlem zaměstnavatele.
- **Zvýšení nemocenského - účinnost od 1. ledna 2018:**
 - Výše **nemocenského** činí **60 %** denního vyměřovacího základu od 15. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti do 30. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti, od 31. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény sazba činí **66 %** denního vyměřovacího základu a dále od 61. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény činí sazba nemocenského **72 %** denního vyměřovacího základu.
 - Výše nemocenského u **dobrovolných členů integrovaného záchranného systému** (např. u dobrovolných hasičů) činí **100 %** denního vyměřovacího základu, pokud tato dočasná pracovní neschopnost nebo karanténa vznikla v důsledku zásahu (tj. v důsledku provádění záchranných a likvidačních prací), k němuž byla jednotka nebo složka integrovaného záchranného systému povolána. Tuto skutečnost pojištěnci potvrdí operační středisko integrovaného záchranného systému.
- S účinností od **1. února 2018** byla zavedena dávka **otcovské poporodní péče**, tzv. „otcovská“. Nárok na dávku má otec dítěte, který o dítě pečuje a osoba (muž nebo žena), která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů, na základě rozhodnutí příslušného orgánu.
- Dále byla zavedena dávka **dlouhodobé ošetrovné**. U ošetřované osoby muselo dojít k závažnému zhoršení zdravotního stavu, který vyžadoval alespoň 7 denní hospitalizaci v nemocnici a v den propuštění bude potvrzeno, že potřeba celodenní péče bude trvat nejméně dalších 30 dnů. Ošetřovaná osoba musí dát písemný souhlas k ošetřování konkrétní osobě.

3. Metodická část, zdroje dat

Základní časové řady statistik dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz v ČR jsou sledovány Českým statistickým úřadem již od roku 1963. Do roku 2011 byly statistické údaje o dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz zjišťovány prostřednictvím státního statistického výkazu Nem Úr 1-02. V důsledku snižování administrativní náročnosti a zátěže zpravodajských jednotek byl Výkaz o pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz Nem Úr 1-02 nahrazen údaji dostupnými z administrativních zdrojů.

Počínaje rokem 2012, zajišťuje Český statistický úřad na základě smluvního ujednání s Ministerstvem práce a sociálních věcí a Českou správou sociálního zabezpečení údaje pro statistiku dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz zpracováním dat z administrativního zdroje Informačního systému ČSSZ. Z důvodu změny metodiky a odlišného sběru a zpracování dat nejsou data od roku 2012 plně srovnatelná s údaji za předchozí období.

Vstupním zdrojem a podkladem pro zpracování dat této publikace jsou údaje o dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz nahlášené České správě sociálního zabezpečení prostřednictvím formuláře „Rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti“ (tzv. „neschopenka“), který vyplňuje ošetřující lékař. Jsou tak evidována veškerá onemocnění a úrazy, které zapříčinily alespoň jednodenní pracovní neschopnost u nemocensky pojištěných osob. Administrativní data Informačního systému ČSSZ obsahují údaje za všechny zaměstnance, ať již zaměstnané právnickou či fyzickou osobou² i data za osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ). Zaměstnanci jsou povinně účastni nemocenského pojištění, na rozdíl od OSVČ, jejichž nemocenské pojištění zůstává dobrovolné.

Česká správa sociálního zabezpečení za účelem zajištění statistiky dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz poskytuje Českému statistickému úřadu datové soubory administrativních agregovaných dat o **nově hlášených případech** dočasné pracovní neschopnosti zaměstnanců a OSVČ, které jsou na ČSÚ dále zpracovány a doplněny s využitím informací z Registru ekonomických subjektů.

Dočasná pracovní neschopnost je stav člověka, který je lékařem ze zdravotních důvodů dočasně uznán neschopným k výkonu svého dosavadního zaměstnání. Ošetřující lékař zdůvodní dočasnou pracovní neschopnost uvedením jedné z následujících kategorií na formuláři „Rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti“:

- **nemoc** – za případy dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc jsou považovány všechny případy nemoci a úrazy podle Mezinárodní statistické klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů (MKN-10). Kategorie nemoc zahrnuje kromě nemocí též úrazy, které nejsou lékařem, který vyplňuje formulář Rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti, vyhodnocené jako pracovní úraz či ostatní úraz (poškození zdraví, na jehož následky je postižený v dočasné pracovní neschopnosti).
- **pracovní úrazy** – pracovním úrazem se rozumí poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, došlo-li k nim nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním (viz § 271k odst. 1 až 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů).
- **ostatní úrazy** – za ostatní úrazy jsou považovány případy poškození zdraví, na jehož následky je postižený v dočasné pracovní neschopnosti, které však lékařem nebyly vyhodnoceny jako pracovní úraz.

Výstupem zpracování dat Českým statistickým úřadem jsou následující statistické **ukazatele**:

² V údajích ČSSZ nejsou zahrnuti příslušníci Policie ČR, Hasičského záchranného sboru ČR, Celní správy ČR, Vězeňské služby ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služby, Úřadu pro zahraniční styky a informace a vojáci z povolání (§ 5 písm. a) bod 2 zákona č. 187/2006 Sb.).

- **průměrný počet nemocensky pojištěných osob** – ukazatel udává průměrný počet osob, které jsou povinně či dobrovolně nemocensky pojištěné podle zákona o nemocenském pojištění. Zahrnuje všechny osoby, které byly alespoň po jeden den vykazovaného období nemocensky pojištěné. Do průměrného počtu nemocensky pojištěných nejsou započtení vojáci z povolání a příslušníci Policie ČR, Hasičského záchranného sboru ČR, Celní správy ČR, Vězeňské služby ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služby a Úřadu pro zahraniční styky a informace (dále též „příslušníci a vojáci“). V případě více překrývajících se pojistných vztahů pojištěnce v rámci jednoho zaměstnavatele a jedné mzdové účtárny se započítává pojištěnec pouze jedenkrát. V ostatních případech je pojištěnec započítáván tolikrát, kolik má pracovně právních pojistných vztahů;
- **průměrný počet nemocensky pojištěných mladistvých** – ukazatel udává průměrný počet nemocensky pojištěných osob mladších než 18 let (viz § 350 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů);
- **počet pracovně právních pojistných vztahů** – ukazatel udává celkový počet pojistných vztahů nemocensky pojištěných osob, které byly alespoň 1 den vykazovaného období nemocensky pojištěné u daného zaměstnavatele. U zaměstnanců právnických osob a zaměstnanců fyzických osob se započítávají pojistné vztahy všech zaměstnanců nemocensky pojištěných dle § 5 zákona o nemocenském pojištění a účastných pojištění dle § 6 až 10 tohoto zákona (zahrnuje i osoby pobírající dávku ošetřovné, peněžitá pomoc v mateřství, rodičovský příspěvek a vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství a osoby vykonávající zaměstnání malého rozsahu). Nejsou započtení příslušníci a vojáci. V případě více pojistných vztahů jedné osoby na dané mzdové účtárně se započtou všechny takové pojistné vztahy. Pokud se však pojistné vztahy shodného druhu jedné osoby u jednoho zaměstnavatele překrývají nebo navazují bez mezery je jejich sjednocení považováno za jeden pojistný vztah;
- **počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti** – ukazatel zahrnuje nově hlášené případy pracovní neschopnosti ve sledovaném období na základě hlášení o vzniku pracovní neschopnosti nemocensky pojištěných osob;
- **počet případů pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců** – ukazatel vyjadřuje počet nově hlášených případů pracovní neschopnosti, které připadají v průměru na 100 nemocensky pojištěných osob;
- **počet kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti** – ukazatel udává celkový počet kalendářních dnů, po které byli v daném období (roce) nemocensky pojištění zaměstnanci práce neschopni z příčin uvedených ve formuláři „Rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti“. Počet kalendářních dnů strávených v pracovní neschopnosti je zjišťován na základě hlášení o vzniku a ukončení pracovní neschopnosti. Do počtu případů a počtu kalendářních dnů pracovní neschopnosti patří i pracovní neschopnost vzniklá po zániku pojištění v tzv. ochranné lhůtě sedmi kalendářních dnů;
- **průměrná délka trvání pracovní neschopnosti ve dnech** – ukazatel vyjadřuje, kolik kalendářních dnů pracovní neschopnosti v průměru připadá na jeden nově hlášený případ pracovní neschopnosti;
- **průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti** – ukazatel udává, kolik ze 100 pojištěnců je průměrně každý den v pracovní neschopnosti pro nemoc či úraz. Zohledňuje jak celkový počet případů pracovní neschopnosti (jak často lidé do pracovní neschopnosti nastupují), tak i průměrné trvání jednoho případu pracovní neschopnosti (jak dlouho v pracovní neschopnosti zůstávají). Vyjadřuje podíl kalendářních dnů pracovní neschopnosti na celkovém kalendářním fondu pojištěnců ve sledovaném období (roce) vyjádřený v procentech;
- **průměrný denní stav práce neschopných** – ukazatel vyjadřuje počet nemocensky pojištěných, kteří byli ve sledovaném období (roce) průměrně denně nepřítomni v práci z důvodů pracovní neschopnosti;
- **pracovní úrazy s pracovní neschopností delší než 3 dny** – ukazatel zahrnuje případy pracovních úrazů, které měly za následek pracovní neschopnost delší než tři kalendářní dny. Do těchto tří dnů se nezapočítává den, ve kterém k úrazu došlo.

Data o nově hlášených případech dočasné pracovní neschopnosti a související ukazatele, jsou ČSÚ dále zpracovány v členění podle **pohlaví**, **sídla** (do úrovně krajů a okresů dle klasifikace CZ-NUTS), **velikosti** (dle počtu zaměstnanců), **převažující ekonomické činnosti** (do úrovně sekcí a oddílů odvětvové klasifikace CZ-NACE) **zaměstnavatele** osob nemocensky pojištěných a dle klasifikace **institucionálních sektorů a subsektorů**.

<https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace-institucionalnich-sektoru-a-subsektoru-cz-ciss> Rozlišení dle krajů a okresů vychází z údaje o sídle útvaru, který vede evidenci mezd u zaměstnavatele osoby, která je v pracovní neschopnosti.

Kromě statistiky nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti zpracovávané ČSÚ jsou z evidence ČSSZ zpracovávány a publikovány také údaje o ukončených případech pracovní neschopnosti, které zpracovává Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky (ÚZIS ČR), viz <http://www.uzis.cz/category/tematicke-rady/zdravotnicka-statistika/pracovni-neschopnost>.

Obdobné statistiky ukončených případů pracovní neschopnosti sleduje a zpracovává přímo i Česká správa sociálního zabezpečení, viz <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/statistiky/nemocenska-statistika/>.

Na rozdíl od statistik nově hlášených případů dočasné neschopnosti, které zajišťuje a zpracovává ČSÚ, zaznamenává a zjišťuje ÚZIS ČR dočasné pracovní neschopnosti z dat ČSSZ pouze pro případy ukončené ve sledovaném roce. Rozdíly v počtech nově hlášených a ukončených případů dočasné pracovní neschopnosti mezi oběma zdroji jsou dány odlišnou metodikou sběru dat.

ÚZIS ČR i ČSSZ však nabízí ve svých statistikách jiné třídění publikovaných dat než ČSÚ, a to zejména podle věku práce neschopných a podle příčin pracovní neschopnosti. Pro zpestření pohledu na statistiku nemocnosti byla vybraná data z uvedených zdrojů využita i v této publikaci.

Vzhledem k výše uvedenému přechodu ze sběru dat prostřednictvím výkazu ČSÚ na administrativní zdroj Informačního systému ČSSZ v roce 2012 však nejsou některé dříve sledované ukazatele od roku 2012 ČSÚ dále zjišťovány. Tyto ukazatele však lze nalézt ve výstupech následujících administrativních zdrojů a dat z registrů:

- *Náklady na závodní preventivní péči* – ukazatel je od roku 2012 zařazen do statistického zjišťování ČSÚ v rámci výkazu ÚNP 4-01;
- *Náhrady a přírázky hrazené zaměstnavatelem za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání* – údaje jsou dostupné ze standardních sestav Ministerstva financí ČR (MF);
- *Kategorizace prací dle míry rizika* – statistická evidence prací dle míry rizika je od roku 2012 zajišťována Registrem kategorizace prací (IS KaPr);
- *Smrtelná pracovní úrazovost* – data jsou pravidelně uveřejňována v analýze Výzkumného ústavu bezpečnosti práce (VÚBP) a Státního úřadu inspekce práce (SÚIP) s názvem „Analýza smrtelné pracovní úrazovosti v České republice“;
- *Nemoci z povolání* – data jsou pravidelně uveřejňována v analýze Státního zdravotního ústavu (SZÚ) „Nemoci z povolání v České republice“.

4. Analytická část

4.1. Nemocensky pojištěné osoby

Základním ukazatelem, ke kterému se vztahují údaje o pracovní neschopnosti, je ukazatel průměrného počtu nemocensky pojištěných osob.

Průměrný počet nemocensky pojištěných osob – ukazatel udává průměrný počet osob, které jsou povinně či dobrovolně nemocensky pojištěné podle zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Zahrnuje všechny osoby, které byly alespoň po jeden den vykazovaného období nemocensky pojištěné. Do průměrného počtu nemocensky pojištěných nejsou započtení vojáci z povolání a příslušníci Policie ČR, Hasičského záchranného sboru ČR, Celní správy ČR, Vězeňské služby ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služby a Úřadu pro zahraniční styky a informace.

V případě více překrývajících se pojistných vztahů pojištěnce v rámci jednoho zaměstnavatele a jedné mzdové účtárny se započítává pojištěnec pouze jedenkrát. V ostatních případech je pojištěnec započítáván tolikrát, kolik má pracovních právních vztahů.

Způsob výpočtu:

$$\text{Průměrný počet nemocensky pojištěných osob} = \frac{\text{počet dní nemocenského pojištění jednotlivých pojištěných osob ve vykazovaném období}}{\text{počet kalendářních dní ve vykazovaném období}}$$

Průměrný počet nemocensky pojištěných za 1. pol. 2018 činil celkem 4 710,8 tis. osob, z čehož 50,6 % tvořili muži a 49,4 % ženy. Oproti 1. pol. 2017 (4 632,1 tis. osob) průměrný počet pojištěnců vzrostl o 1,7 %, tj. O 78,7 tis. osob. Průměrný počet nemocensky pojištěných mužů meziročně stoupl z 2 351,8 tis. osob na 2 381,4 tis. osob (tj. o 1,3 %). Meziroční nárůst průměrného počtu nemocensky pojištěných žen byl vyšší než u mužů, a to z 2 280,3 tis. v 1. pol. 2017 na 2 329,4 tis. osob v 1. pol. 2018 (tj. o 2,1 %).

Průměrný počet dobrovolně nemocensky pojištěných osob samostatně výdělečně činných (OSVČ) v 1. pol. 2018 činil 90,1 tis. osob, z tohoto počtu bylo 59,7 % mužů a 40,3 % žen, meziročně počet dobrovolně nemocensky pojištěných mírně vzrostl o 2,2 %.

Zatímco počet nemocensky pojištěných zaměstnanců má v posledních několika letech stoupající trend, u dobrovolně nemocensky pojištěných OSVČ se od 1. pol. 2015 jejich počet držel stabilně kolem 88 tisíc a teprve v 1. pol. 2018 se opět zvýšil nad 90tisícovou hranici.

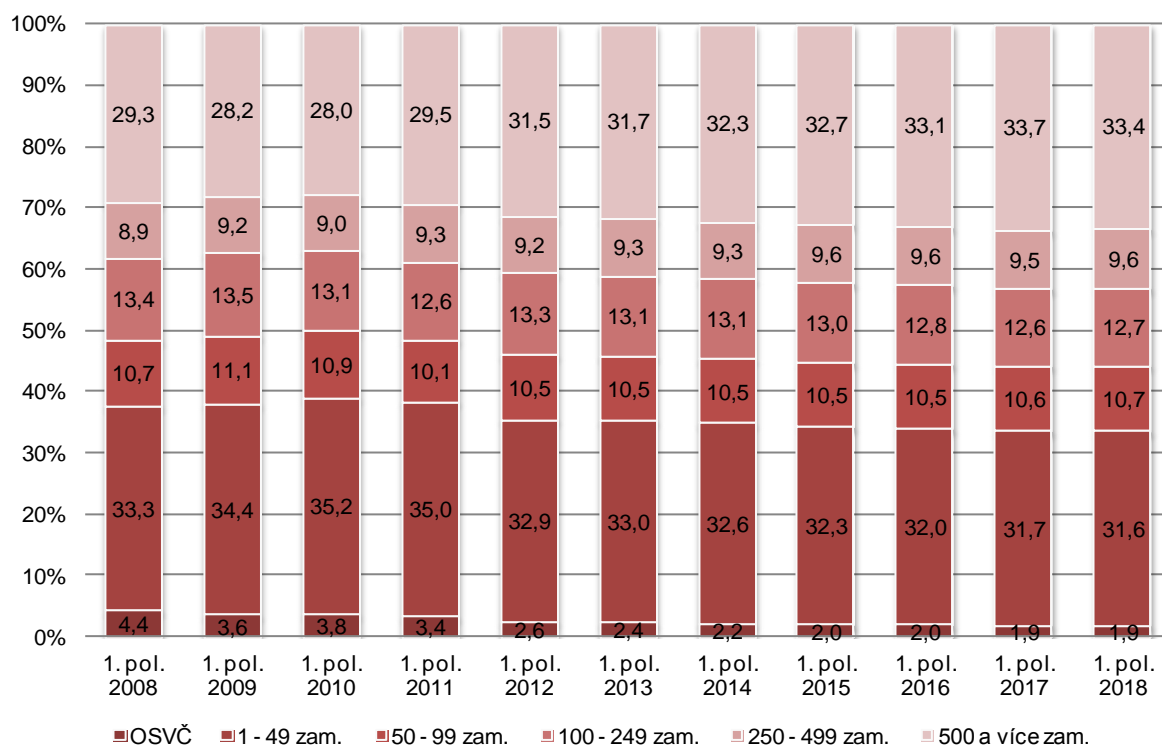
Nejvyšší průměrný počet nemocensky pojištěných v 1. pol. 2018 hlásí Hl. m. Praha, a to 1 265,6 tis. osob, což představuje 26,9% podíl na republikové hodnotě. Tento vysoký podíl je zapříčiněn zejména skutečností, že data v krajském třídění jsou zpracována podle sídla zaměstnavatele, resp. jeho mzdové účtárny, a není výjimkou, aby firma se sídlem v Praze působila v jiných regionech či dokonce republikově. Druhé a třetí místo obsadily Jihomoravský kraj s 499,8 tis. pojištěnců (10,6% podíl) a Moravskoslezský kraj s 477 tis. pojištěnců (10,1 % podíl). Svou roli zde bezesporu sehrálo i dojíždění Středočechů do zaměstnání do Hlavního města Prahy, o čemž svědčí až čtvrtá příčka Středočeského kraje (nejlidnatějšího kraje ČR) s 447,6 tis. nemocensky pojištěných osob (9,5% podíl).

Nejvíce nemocensky pojištěných osob měli v 1. pol. 2018 zaměstnavatelé s 500 a více zaměstnanci – 1 574,6 tis. osob (33,4 % podíl na republikové hodnotě), následováni zaměstnavateli s 1 – 49 zaměstnanci – 1 490,8 tis. pojištěnců (31,6 % podíl na republikové hodnotě).

Tab. 1.1 – Nemocensky pojištěné osoby v období 1. pol. 2007 – 1. pol. 2018 (v tis. osobách)

Rok	Průměrný počet nemocensky pojištěných osob (v tis.)								
	Celkem	z toho		Celkem zaměstnanci	z toho		Celkem OSVČ	z toho	
		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy
1. pol. 2007	4 517,6	2 393,5	2 124,1	4 305,9	2 249,5	2 056,4	211,7	144,0	67,7
1. pol. 2008	4 573,4	2 423,8	2 149,6	4 372,8	2 288,8	2 083,9	200,6	135,0	65,7
1. pol. 2009	4 328,2	2 268,5	2 059,8	4 171,8	2 165,6	2 006,3	156,4	102,9	53,5
1. pol. 2010	4 233,7	2 191,0	2 042,7	4 072,5	2 088,1	1 984,3	161,2	102,9	58,3
1. pol. 2011	4 181,1	2 143,5	2 037,6	4 038,0	2 052,3	1 985,8	143,1	91,3	51,8
1. pol. 2012	4 459,0	2 269,1	2 189,9	4 344,5	2 196,1	2 148,4	114,5	73,1	41,5
1. pol. 2013	4 415,4	2 248,2	2 167,3	4 311,3	2 182,4	2 128,9	104,1	65,8	38,3
1. pol. 2014	4 413,5	2 247,8	2 165,7	4 314,2	2 185,7	2 128,6	99,3	62,1	37,2
1. pol. 2015	4 471,4	2 280,3	2 191,1	4 382,9	2 230,2	2 152,6	88,5	50,0	38,4
1. pol. 2016	4 539,5	2 312,2	2 227,3	4 451,0	2 262,7	2 188,3	88,6	49,5	39,0
1. pol. 2017	4 632,1	2 351,8	2 280,3	4 544,0	2 298,4	2 245,6	88,1	53,4	34,7
1. pol. 2018	4 710,8	2 381,4	2 329,4	4 620,7	2 327,6	2 293,1	90,1	53,8	36,3

Zdroj: ČSÚ

Graf 1.1 – Struktura nemocensky pojištěných osob v období 1. pol. 2008 – 1. pol. 2018 podle velikosti podniku (v %)

Zdroj: ČSÚ

Průměrný počet nemocensky pojištěných mladistvých – ukazatel udává průměrný počet nemocensky pojištěných osob mladších než 18 let (viz § 350 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů).

Způsob výpočtu:

Průměrný počet nemocensky pojištěných mladistvých = počet dní nemocenského pojištění jednotlivých pojištěných mladistvých ve vykazovaném období / počet kalendářních dní ve vykazovaném období.

Počet mladistvých (tj. nemocensky pojištěných osob do 18 let) na celkovém počtu nemocensky pojištěných meziročně vzrostl z 4,9 tis. osob v 1. pol. 2017 na 6,2 tis. osob v 1. pol. 2018 a jejich podíl na celkovém počtu nemocensky pojištěných se meziročně zvýšil z 0,11 % na 0,13 % (tj. o 0,02 p. b.).

4.2. Nově hlášené případy dočasné pracovní neschopnosti

Vstupním zdrojem a podkladem pro zpracování dat této kapitoly jsou údaje o dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz nahlášené České správě sociálního zabezpečení prostřednictvím formuláře „Rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti“ (tzv. „neschopenka“), který vyplňuje ošetřující lékař. Jsou tak podchycena veškerá onemocnění a úrazy, které zapříčinily alespoň jednodenní pracovní neschopnost u nemocensky pojištěných osob. Nově hlášené případy dočasné pracovní neschopnosti jsou evidovány na základě **hlášení o vzniku** pracovní neschopnosti nemocensky pojištěných osob.

Česká správa sociálního zabezpečení za účelem zajištění statistiky dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz poskytuje Českému statistickému úřadu datové soubory administrativních agregovaných dat o **nově hlášených případech** dočasné pracovní neschopnosti zaměstnanců a OSVČ, které jsou na ČSÚ dále zpracovány a doplněny s využitím informací z Registru ekonomických subjektů.

4.2.1. Počet případů dočasné pracovní neschopnosti

Četnost výskytu dočasné pracovní neschopnosti odráží ukazatel počet nově hlášených případů pracovní neschopnosti. Tento absolutní ukazatel je rovněž vhodný pro posouzení trendů vývoje pracovní neschopnosti. Avšak z pohledu porovnání regionů, jednotlivých odvětví ekonomických činností či velikosti zaměstnavatele má vyšší vypovídací schopnost ukazatel relativní – počet nově hlášených případů pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců.

Počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti – ukazatel zahrnuje nově hlášené případy pracovní neschopnosti ve sledovaném období na základě hlášení o vzniku pracovní neschopnosti nemocensky pojištěných osob.

Počet případů pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců – ukazatel vyjadřuje počet nově hlášených případů pracovní neschopnosti, které připadají v průměru na 100 nemocensky pojištěných osob.

Způsob výpočtu:

Počet případů pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců = nově hlášené případy dočasné pracovní neschopnosti x 100 / průměrný počet osob nemocensky pojištěných.

Absolutní počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti se meziročně zvýšil z 944,7 tis. případů v 1. pol. 2017 na 1 040,2 tis. případů v 1. pol. 2018 (tj. o 10,1 %). Z celkového počtu tvořily případy dočasné pracovní neschopnosti mužů 46,5 %, na ženy tedy připadalo 53,5 % nově hlášených případů, přestože podíl žen na celkovém počtu pojištěných osob činil 49,4 %.

V 1. pol. 2018 dosáhl podíl nemocí na počtu všech nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti 90,1 %, další 2,3 % připadá na pracovní úrazy a 7,5 % na ostatní úrazy. Legislativní změny, které často počet případů pracovní neschopnosti přímo ovlivňují, nejvíce působí právě na případy pracovní neschopnosti pro nemoc, počty případů pracovní neschopnosti pro úrazy jsou jimi ovlivněny méně.

V souvislosti s meziročním 10% nárůstem nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti, je nutno připomenout, že se letos od 1. ledna zvýšila sazba pro výpočet nemocenského. Od 31. kalendářního dne činí nemocenské 66 % redukovaného denního vyměřovacího základu a od 61. kalendářního dne pak 72 %.

V roce 2017 činila 1. redukční hranice 942 Kč, 2. redukční hranice 1 412 Kč, 3. redukční hranice 2 824 Kč. V roce 2018 činí 1. redukční hranice 1 000 Kč, 2. redukční hranice 1 499 Kč, 3. redukční hranice 2 998 Kč. Meziroční zvýšení výdajů objemově nejvýznamnější dávky systému – nemocenského (o 390,2 mil. Kč, tj. o 20 %) - souviselo zejména s nárůstem počtu proplacených dnů a s nárůstem výše průměrné denní dávky nemocenského. V 1. pololetí 2018 se tento počet meziročně zvýšil o cca 115,2 tis. proplacených dnů, tj. o 2,8 %, na 4,30 mil. dnů. Došlo rovněž k meziročnímu nárůstu výše průměrné denní dávky nemocenského (o cca 21,8 % na 451 Kč).

Více informací je uvedeno v kapitole 4.4. Výdaje na nemocenské.

Tab. 2.1 – Nově hlášené případy dočasné pracovní neschopnosti podle příčiny a pohlaví v období 1. pol. 2007 – 1. pol. 2018 (v tis. případů)

Rok	Počet nově hlášených případů pracovní neschopnosti (v tis.)											
	Celkem	z toho		Celkem pro nemoc	z toho		Celkem pro pracovní úrazy	z toho		Celkem pro ostatní úrazy	z toho	
		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy
1. pol. 2007	1 475,8	732,7	743,1	1 374,8	659,5	715,3	38,5	28,4	10,1	62,8	45,1	17,8
1. pol. 2008	1 125,6	546,7	578,9	1 038,4	484,7	553,7	35,1	25,7	9,4	52,0	36,3	15,8
1. pol. 2009	767,7	364,9	402,9	697,3	316,2	381,1	26,0	18,6	7,4	44,4	30,0	14,3
1. pol. 2010	702,8	334,2	368,6	633,1	286,9	346,1	26,3	18,5	7,7	43,5	28,8	14,7
1. pol. 2011	710,5	332,5	378,0	647,6	289,6	358,0	24,3	17,2	7,1	38,5	25,7	12,8
1. pol. 2012	607,4	289,6	317,8	532,1	239,3	292,8	21,8	15,5	6,3	53,4	34,8	18,6
1. pol. 2013	754,6	354,7	399,9	672,2	300,7	371,5	21,9	15,3	6,6	60,5	38,8	21,7
1. pol. 2014	664,1	313,5	350,6	579,3	256,8	322,4	22,2	15,6	6,6	62,6	41,1	21,6
1. pol. 2015	873,9	412,5	461,4	783,8	353,4	430,4	23,5	16,1	7,3	66,6	42,9	23,7
1. pol. 2016	876,5	414,3	462,1	777,1	349,5	427,5	24,9	17,1	7,8	74,5	47,7	26,8
1. pol. 2017	944,7	444,1	500,6	841,6	378,5	463,1	24,7	16,9	7,8	78,4	48,7	29,7
1. pol. 2018	1 040,2	484,2	556,1	937,8	419,5	518,3	24,1	16,2	7,9	78,4	48,5	29,9

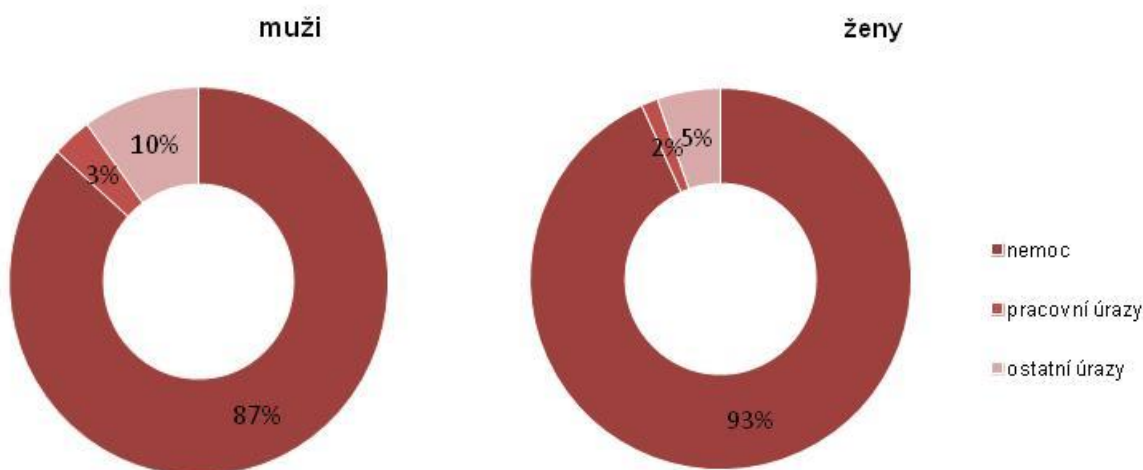
Zdroj: ČSÚ

Meziroční nárůst pracovní neschopnosti žen byl výraznější než u mužů. Absolutní počet nově hlášených případů pracovní neschopnosti žen se meziročně zvýšil z 500,6 tis. případů (muži 444,1 tis. případů) v 1. pol. 2017 na 556,1 tis. případů (muži 484,2 tis. případů) v 1. pol. 2018 tj. vzrostl o 11,1 % (o 9,0 % u mužů). Z hlediska příčin absolutního počtu nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti žen se 518,3 tis. případů (93,2 %) týkalo pracovní neschopnosti z důvodu nemoci, 7,9 tis. případů (1,4 %) pro pracovní úraz a 29,9 tis. případů (5,4 %) ostatních úrazů. Muži čerpali pracovní neschopnost z důvodu nemoci v 419,5 tis. případech (86,6 %), z důvodu pracovního úrazu v 16,2 tis. případech (3,3 %) a z důvodu ostatních úrazů v 48,5 tis. případech (10 %).

Mezi pohlavími je ve skladbě důvodů dočasné pracovní neschopnosti dlouhodobě patrný rozdíl. Přestože u obou pohlaví je jednoznačně nejčastější dočasná pracovní neschopnost pro nemoc, muži výrazně dominují v počtu dočasné pracovní neschopnosti pro úrazy jak pracovní, tak i ostatní. Vyšší podíl žen na pracovní neschopnosti pro nemoc, může souviset s mateřskou úlohou žen, u nichž mohou být důvodem pracovní neschopnosti také komplikace v těhotenství, potraty apod. Z celkového počtu nově hlášených případů pro pracovní úrazy připadá na ženy pouze 32,8 % pracovních úrazů, podíl žen z celkového počtu případů pro ostatní úrazy je 38,1 %, což je dáno i odlišnou strukturou zaměstnanosti žen a mužů. Odvětví, kde převládají muži a vyskytují se zvýšená rizika pracovního úrazu, jsou např. Těžba a dobývání, Zpracovatelský průmysl, Stavebnictví, Doprava a skladování či Zemědělství, lesnictví, rybářství. Naopak odvětví, kde převažují v zaměstnání ženy a rizika pracovních úrazů v nich mohou být méně častá, jsou Peněžnictví a pojišťovnictví, Činnosti v oblasti nemovitostí, Veřejná správa a Vzdělávání.

Graf 2.1 – Nově hlášené případy dočasné pracovní neschopnosti v 1. pol. 2018 podle příčiny

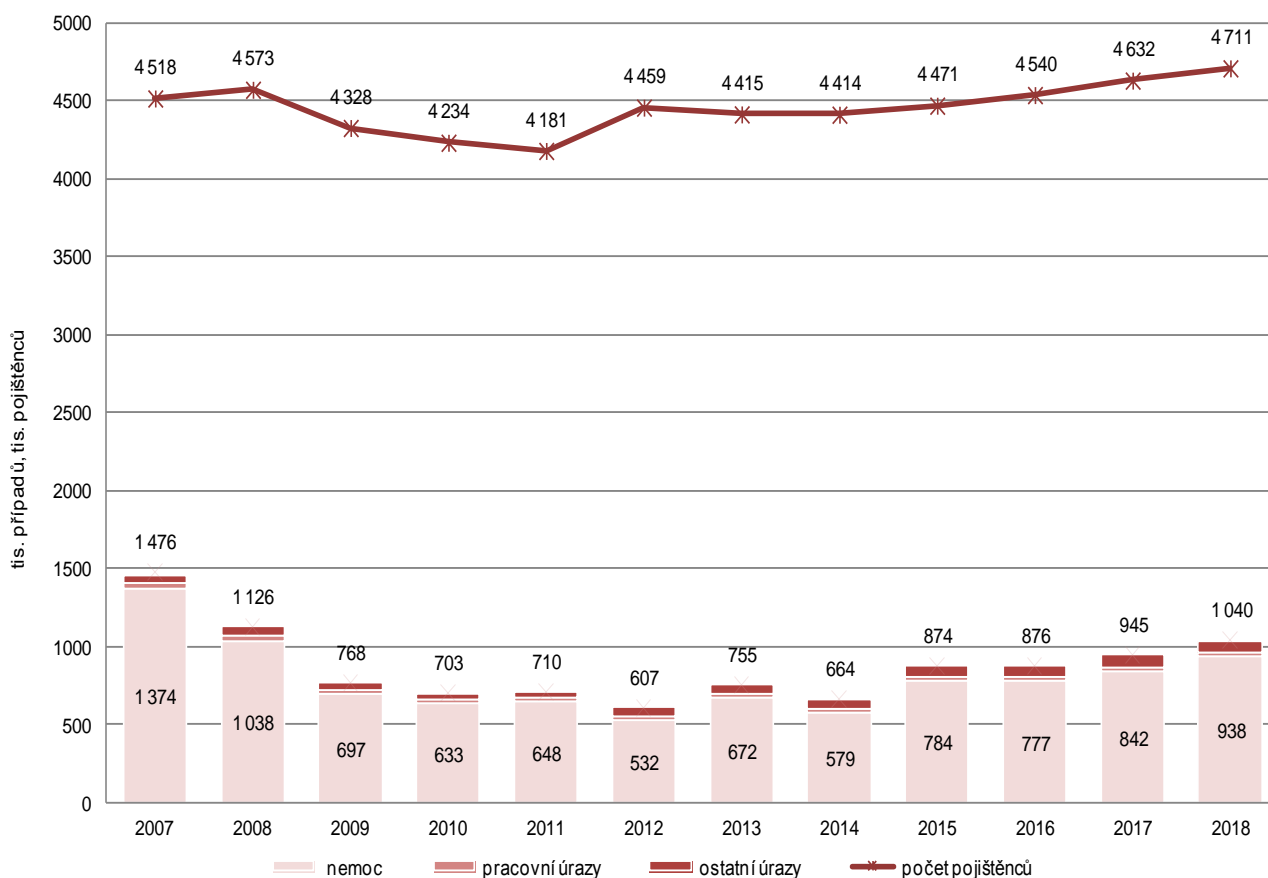
Zdroj: ČSÚ

Jak již bylo zmíněno výše, dopad legislativních změn na četnost případů pracovní neschopnosti je zřejmý na vývoji počtu případů pracovní neschopnosti pro nemoc, počty případů pracovní neschopnosti pro pracovní i ostatní úrazy jsou těmito změnami ovlivněny méně. Legislativní úpravy ve vyplácení dávek nemocenského se nejvíce projevují v četnosti případů méně závažných a krátkodobých pracovních neschopností, například u nemocí dýchacích cest (běžná nachlazení, záněty horních cest dýchacích apod.). Tato onemocnění začali zaměstnanci ve většině případů řešit jiným způsobem, než návštěvou lékaře a vystavením tzv. neschopenky. Vzhledem k tomu, že od roku 2008 (pouze 1. pololetí roku), resp. od 1. 1. 2009, byla zavedena tzv. karenční doba (za první tři dny pracovní neschopnosti nepřísluší zaměstnanci náhrada mzdy nebo platu), v některých případech lidé raději situaci řeší krátkodobou dovolenou, příp. pomocí tzv. sick days (neboli indispoziční volno) - krátké placené pracovní volno, které si zaměstnanec může čerpat bez lékařského potvrzení. Tyto placené dny zdravotního volna patří k zaměstnaneckým benefitům u stále většího počtu zaměstnavatelů a objevila se i snaha uzákonit je jako povinné. V případě sick days záleží na samotném zaměstnavateli, kolik sick days zaměstnancům ročně dovolí. V zákoníku práce totiž sick days nejsou nijak popsány. Proto jedna firma může tento benefit běžně nabízet, ale druhá nikoli. Zaměstnavatelé

zpravidla nabízí 3-5 sick days ročně. Kratší odpočinek a léčení je výhodnější, než pokus o přecházení nemoci, které má za následek dlouhodobé léčení a případně přenos nemoci na ostatní zaměstnance.

Vliv uvedených legislativních změn na vývoj pracovní neschopnosti je patrný z grafu 2.2 – kdy už v 1. pololetí roku 2009 došlo k významnému poklesu počtu nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti, který se zastavil až v roce 2013, kdy hodnoty pomalu nabírají vzrůstající tendenci. Počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti v 1. pol. 2018 mezitím vzrostl o 10 %, jak již bylo uvedeno výše v textu při hodnocení vývoje tohoto ukazatele.

Graf 2.2 – Nově hlášené případy dočasné pracovní neschopnosti podle příčiny a průměrný počet pojištěnců v období 1. pol. 2007 – 1. pol. 2018 (v tis.)

Zdroj: ČSÚ

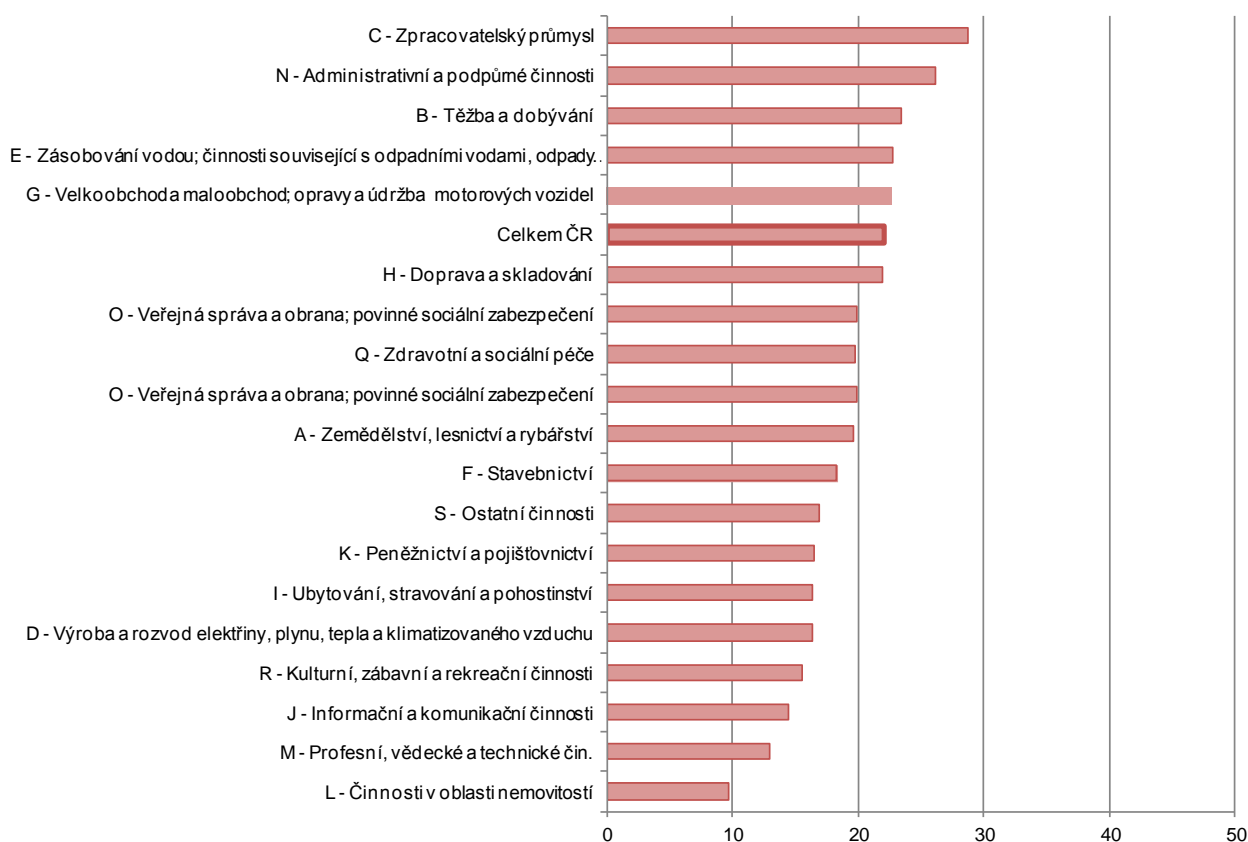
Nejvíce nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti bylo hlášeno v subjektech s převažující ekonomickou činností spadající dle klasifikace CZ-NACE do odvětvové sekce Zpracovatelský průmysl (357,5 tis. případů) a Velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel (131,5 tis. případů), naopak nejmenší absolutní počet byl hlášen u odvětvové sekce Výroba a rozvod elektřiny a jiných energií (6,1 tis. případů) a u Těžby a dobývání (5,8 tis. případů).

Absolutní údaje o počtu nově hlášených případů je však nutné posuzovat v kontextu zaměstnanosti v daném odvětví, a proto má vyšší vypovídací schopnost ukazatel relativní, např. počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců.

Nejvyšší počet případů dočasné pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců v 1. pol. 2018 byl evidován v oblasti Zpracovatelského průmyslu (28,8), následovala oblast Administrativní a podpůrné činnosti (26,2) a dále u fyzicky náročných činností v oblasti Těžba a dobývání (23,4). Nejméně časté případy pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců v 1. pol. 2018 byly evidovány u osob pracujících v odvětví Činnosti v oblasti nemovitostí (9,6).

Graf 2.3 – Nově hlášené případy dočasné pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců dle odvětví ekonomické činnosti (sekcí CZ-NACE) v 1. pol. 2018

Zdroj: ČSÚ

Nejvíce případů dočasné pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců pro pracovní úraz, což je ukazatel vyjadřující lépe „stupeň rizikovitosti“ daného odvětví, bylo hlášeno u oblasti Zemědělství, lesnictví a rybářství (1,2), dále u oblasti Zásobování vodou, činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi (1,0) a v oblasti Zpracovatelský průmysl (0,8). Následovala oblast Těžba a dobývání, Doprava a skladování (shodně u obou oblastí 0,8) a Stavebnictví (0,6). Naopak nejméně pracovních úrazů je hlášeno u Informačních a komunikačních činností, Peněžnictví a pojišťovnictví, Profesionálních, vědeckých a technických činností (shodně u všech tří oblastí 0,1).

Vývoj hodnot ukazatele počet případů pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců v jednotlivých odvětvích je zřejmý z tabulky 2.2 – nejvyšší nárůst zaznamenáváme v odvětví Zpracovatelský průmysl (ze 20,9 případů na 100 pojištěnců v roce 2009 na 28,8 případů v 1. pol. 2018), a dále v odvětví Administrativní a podpůrné činnosti (z 19,7 případů na 100 pojištěnců v roce 2009 na 26,2 případů v 1. pol. v roce 2018) naopak největší pokles v odvětví Činnosti v oblasti nemovitostí (z 11,7 případů na 100 pojištěnců v roce 2009 na 9,7 případů v 1. pol. 2018), Informační a komunikační činnosti (z 15,7 případů na 100 pojištěnců v roce 2009 na 14,4 případů v 1. pol. 2018) a Peněžnictví a pojišťovnictví (z 17,8 případů na 100 pojištěnců v roce 2009 na 16,4 případů v 1. pol. 2018), obdobný vývoj zaznamenáváme i u ročních hodnot vývoje tohoto ukazatele.

Tab. 2.2 – Nově hlášené případy dočasné pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců dle odvětví ekonomické činnosti v období 1. pol. 2009 – 1. pol. 2018

Sekce CZ-NACE	Počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců									
	1. pol. 2009	1. pol. 2010	1. pol. 2011	1. pol. 2012	1. pol. 2013	1. pol. 2014	1. pol. 2015	1. pol. 2016	1. pol. 2017	1. pol. 2018
Celkem ČR	17,74	16,60	16,99	13,62	17,09	15,05	19,54	19,31	20,40	22,08
A - Zemědělství, lesnictví a rybářství	16,52	16,08	15,23	12,97	15,70	13,86	17,53	16,89	18,31	19,65
B - Těžba a dobývání	18,41	20,05	19,06	18,12	21,27	17,49	20,96	20,44	21,59	23,39
C - Zpracovatelský průmysl	20,88	19,66	20,92	17,58	21,15	18,95	24,88	25,29	26,50	28,75
D - Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	11,69	10,41	11,18	8,91	11,74	9,79	13,29	12,33	14,22	16,37
E - Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	17,55	16,37	16,52	13,25	16,50	14,89	19,00	18,97	20,76	22,73
F - Stavebnictví	17,51	17,65	15,84	13,77	16,29	13,79	17,17	16,63	17,50	18,22
G - Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	17,37	15,87	15,48	12,35	15,03	13,41	16,91	18,10	19,15	21,03
H - Doprava a skladování	15,93	16,04	15,89	12,61	15,49	13,71	17,92	17,64	19,50	21,95
I - Ubytování, stravování a pohostinství	15,93	14,49	13,82	11,36	12,93	12,08	14,64	14,75	15,08	16,38
J - Informační a komunikační činnosti	15,65	14,16	14,98	10,75	13,12	11,11	13,39	12,72	13,53	14,40
K - Peněžnictví a pojišťovnictví	17,83	16,24	17,00	11,98	14,92	12,92	16,06	14,75	15,10	16,43
L - Činnosti v oblasti nemovitostí	11,70	10,83	10,51	7,37	8,29	7,21	9,07	8,61	8,48	9,64
M - Profesní, vědecké a technické činnosti	13,23	12,14	11,76	9,25	11,35	9,49	12,10	11,66	12,19	12,93
N - Administrativní a podpůrné činnosti	19,65	19,34	21,79	15,08	18,94	19,36	25,63	26,13	26,25	26,19
O - Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	18,29	16,39	17,06	13,03	16,46	13,50	18,46	16,99	17,94	19,94
P - Vzdělávání	17,50	15,72	16,60	12,10	15,72	13,21	19,39	18,07	20,32	22,58
Q - Zdravotní a sociální péče	15,30	14,05	14,65	11,97	14,90	13,24	17,33	16,82	18,01	19,69
R - Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	14,37	13,16	12,81	9,62	12,18	10,52	13,98	13,64	14,23	15,53
S - Ostatní činnosti	14,20	13,48	13,76	11,08	13,52	11,93	15,14	15,23	15,47	16,93
U - Činnosti exterritoriálních organizací a orgánů	7,34	10,85	5,26	5,75	3,85	1,61	8,62	1,67	3,66	3,93

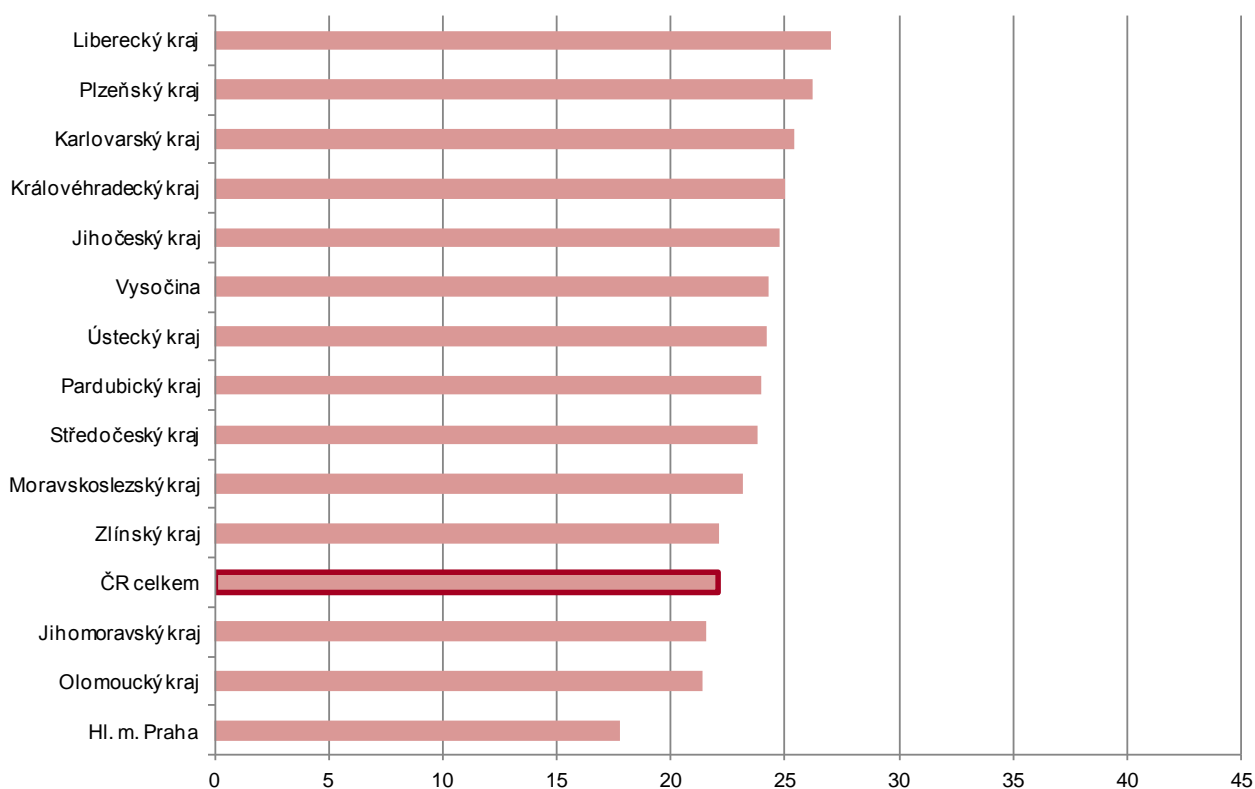
Zdroj: ČSÚ

Z pohledu územního členění bylo v 1. pol. 2018 nejvíce případů pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců hlášeno v Libereckém kraji (27,0), Plzeňském kraji (26,2), Jihočeském (24,8), Karlovarském (25,4) a Královéhradeckém kraji (25,0). Nejméně případů pak bylo hlášeno v Hlavním městě Praze (17,8), Jihomoravském kraji (21,5) a Olomouckém kraji (21,4). V 1. pol. 2018 byl rozdíl mezi kraji s nejvyšším a nejnižším počtem pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců 9,2 případů. Hodnoty tohoto sledovaného ukazatele v 1. pol. 2018 meziročně vzrostly ve všech krajích.

Rozdíly výskytu dočasné pracovní neschopnosti dle územního členění jsou značně ovlivněny strukturou zaměstnanosti, charakterem převažující ekonomické činnosti a mírou nezaměstnanosti v daném regionu. Je nutno zohlednit též **metodiku zpracování dat, kdy rozlišení dle krajů a okresů vychází z údaje o sídle útvaru**, který vede evidenci mezd u zaměstnavatele osoby, která je v pracovní neschopnosti.

Graf 2.4 – Nově hlášené případy dočasné pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců podle krajů ČR v 1. pol. 2018

Zdroj: ČSÚ

Tab. 2.3 – Nově hlášené případy dočasné pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců podle krajů ČR v období 1. pol. 2007 – 1. pol. 2018

Kraj ČR	Počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců											
	1. pol. 2007	1. pol. 2008	1. pol. 2009	1. pol. 2010	1. pol. 2011	1. pol. 2012	1. pol. 2013	1. pol. 2014	1. pol. 2015	1. pol. 2016	1. pol. 2017	1. pol. 2018
ČR celkem	32,67	24,61	17,74	16,60	16,99	13,62	17,09	15,05	19,5	19,31	20,40	22,08
Hl. m. Praha	28,23	21,48	17,19	15,63	16,04	11,33	14,48	13,00	16,6	16,13	16,68	17,80
Středočeský kraj	32,93	24,89	18,84	17,40	17,70	14,09	17,85	16,08	20,5	20,72	21,56	23,82
Jihočeský kraj	34,16	25,45	18,76	17,63	17,92	14,89	19,74	17,10	22,4	21,94	23,33	24,77
Přízemský kraj	36,09	28,33	19,78	17,95	19,09	15,87	19,77	18,20	24,0	22,82	24,47	26,18
Karlovarský kraj	34,64	27,18	18,32	16,98	17,96	15,27	18,36	17,65	23,2	22,12	23,19	25,44
Ústecký kraj	32,14	24,59	16,82	15,71	16,46	13,61	17,54	15,42	19,9	20,49	21,32	24,23
Liberecký kraj	33,10	26,67	18,93	17,65	18,29	15,54	20,49	17,67	22,2	23,10	24,25	27,00
Královéhradecký kraj	34,75	24,74	17,44	17,07	17,45	14,65	18,34	15,74	20,2	21,17	22,47	24,99
Pardubický kraj	34,38	25,66	17,70	16,63	17,77	14,28	17,76	15,80	20,6	20,27	21,73	23,99
Vysočina	35,44	26,76	17,87	17,38	17,52	15,13	18,70	16,45	21,9	21,00	22,30	24,31
Jihomoravský kraj	33,39	24,56	17,62	16,44	16,28	13,54	16,97	14,72	19,1	18,49	20,20	21,54
Olomoucký kraj	32,19	24,92	16,58	15,46	15,20	13,02	15,89	13,54	18,6	18,52	19,90	21,42
Zlínský kraj	33,86	25,42	17,43	16,53	16,63	14,31	17,40	14,72	20,4	19,69	21,34	22,11
Moravskoslezský kraj	34,14	25,51	17,34	17,10	17,69	14,82	17,94	15,34	20,0	20,18	21,47	23,12

Zdroj: ČSÚ

Z pohledu velikosti podniku měli v 1. pol. 2018 nejvíce nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti zaměstnavatelé s 500 a více zaměstnanci – 376,9 tis. případů (36,2 % podíl na republikové hodnotě), následováni zaměstnavateli s 1 – 49 zaměstnanci – 265,5 tis. případů (25,5 % podíl). V případě relativního ukazatele je však situace odlišná – nejvíce případů pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců měly firmy se 100 – 249 zaměstnanci (25,6 případů), nejméně případů pak zaznamenáváme u osob samostatně výdělečně činných (7,3 případů).

4.2.2. Délka trvání dočasné pracovní neschopnosti

Pro posouzení vývoje pracovní neschopnosti je důležité nejen zjištění, jak často zaměstnanci do pracovní neschopnosti nastupují, ale i to, jak dlouho v pracovní neschopnosti zůstávají.

Počet kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti – ukazatel udává celkový počet kalendářních dnů, po které byli v daném období (pololetí) nemocensky pojištění zaměstnanci práce neschopni z příčin uvedených ve formuláři „Rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti“. Počet kalendářních dnů strávených v pracovní neschopnosti je zjišťován na základě hlášení o vzniku a ukončení pracovní neschopnosti. Do počtu případů a počtu kalendářních dnů pracovní neschopnosti patří i pracovní neschopnost vzniklá po zániku pojištění v tzv. ochranné lhůtě sedmi kalendářních dnů.

Průměrná délka trvání pracovní neschopnosti ve dnech – ukazatel vyjadřuje, kolik kalendářních dnů pracovní neschopnosti v průměru připadá na jeden nově hlášený případ pracovní neschopnosti.

Způsob výpočtu:

Průměrná délka trvání pracovní neschopnosti ve dnech = počet kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti / počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti.

Počet kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti je dán součtem dnů, po které trvala dočasná pracovní neschopnost všech nově hlášených případů. Tento ukazatel meziročně vrostl ze 38 709 tis. prostonaných dnů v 1. pol. 2017 na 40 624 tis. dnů v 1. pol. 2018 (tj. o 4,9 %). Počet prostonaných dnů pro nemoc činil 35 167 tis. dnů (86,6 %), pro pracovní úraz 1 312 tis. dnů (3,2 %) a pro ostatní úrazy 4 144 tis. dnů (10,2 %). Ženy byly v dočasné pracovní neschopnosti celkem 22 187 tis. dnů, o 3 751 tis. dnů déle než muži. Podrobnější přehled vývoje viz tab. 2.4 a graf 2.5.

Vývoj tohoto absolutního ukazatele v posledních letech má obdobný trend jako vývoj ukazatele počet případů pracovní neschopnosti (viz graf 2.5), opačný vývoj má relativní ukazatel průměrné délky trvání pracovní neschopnosti (viz graf 2.6), který je vhodný pro porovnání intenzity pracovní neschopnosti v jednotlivých regionech, odvětvích či velikostních skupinách podniků.

Průměrná délka trvání 1 případu dočasné pracovní neschopnosti meziročně poklesla ze 41 dnů v 1. pol. 2017 na 39,1 dne v 1. pol. 2018. Jeden případ dočasné pracovní neschopnosti z důvodu nemoci průměrně trval 37,5 dne, z důvodu pracovního úrazu 54,5 dne a z důvodu ostatních úrazů 52,9 dne.

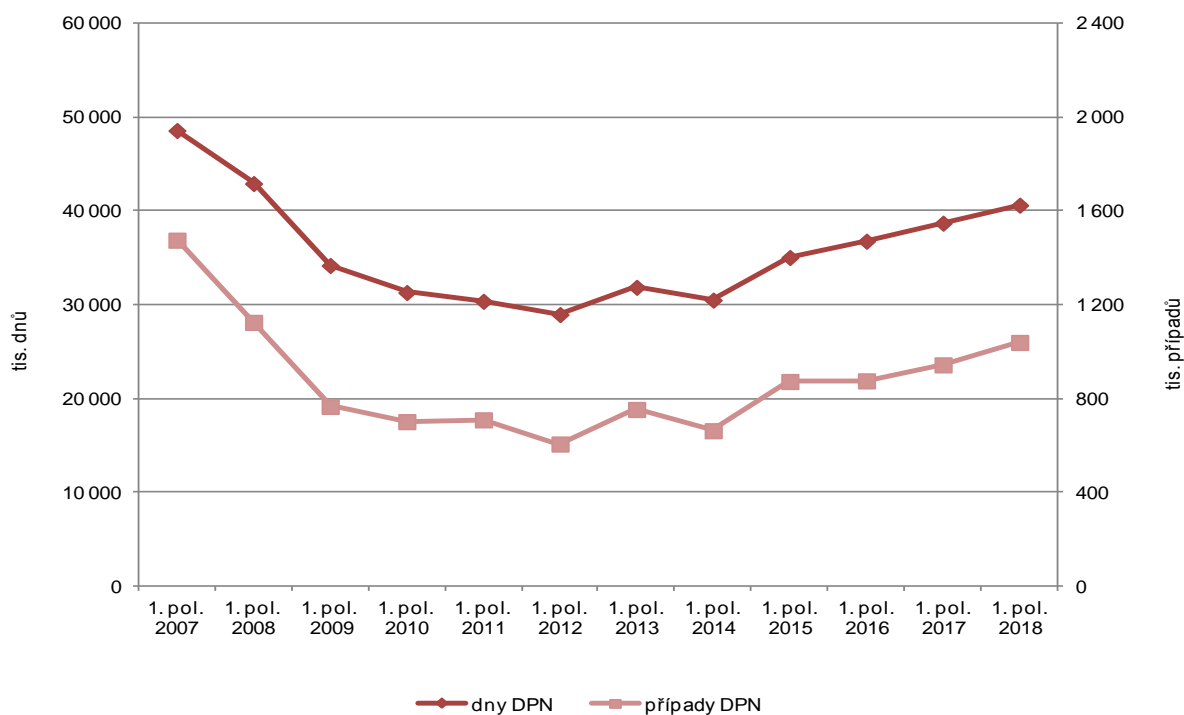
Průměrná délka trvání 1 případu pracovní neschopnosti žen se meziročně snížila ze 42,2 dne v 1. pol. 2017 na 39,9 dne v 1. pol. 2018, v případě mužů se průměrná délka trvání 1 případu meziročně snížila z 39,6 dne v 1. pol. 2017 na 38,1 dne v 1. pol. 2018.

Tab. 2.4 – Kalendářní dny dočasné pracovní neschopnosti podle příčiny a pohlaví v období 1. pol. 2007 – 1. pol. 2018 (v tis. dnů)

Rok	Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti (v tis.)											
	Celkem	z toho		Celkem pro nemoc	z toho		Celkem pro pracovní úrazy	z toho		Celkem pro ostatní úrazy	z toho	
		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy
1. pol. 2007	48 575	24 487	24 088	44 063	19 975	24 088	1 762	1 309	452	2 751	1 907	844
1. pol. 2008	42 928	19 883	23 045	38 671	16 918	21 752	1 709	1 250	459	2 548	1 715	833
1. pol. 2009	34 202	15 833	18 369	30 394	13 238	17 155	1 410	1 009	401	2 396	1 584	812
1. pol. 2010	31 321	14 923	16 397	27 481	12 349	15 131	1 375	975	400	2 465	1 600	866
1. pol. 2011	30 388	14 270	16 118	26 746	11 835	14 910	1 331	942	389	2 311	1 492	819
1. pol. 2012	28 973	13 410	15 562	24 670	10 595	14 075	1 256	899	358	3 046	1 917	1 129
1. pol. 2013	31 875	14 774	17 102	27 253	11 805	15 448	1 237	866	371	3 385	2 102	1 283
1. pol. 2014	30 512	13 910	16 603	26 003	10 966	15 037	1 192	840	352	3 318	2 104	1 214
1. pol. 2015	35 052	15 885	19 167	30 184	12 792	17 392	1 304	895	409	3 563	2 198	1 365
1. pol. 2016	36 787	16 662	20 125	31 662	13 413	18 249	1 320	900	421	3 805	2 349	1 455
1. pol. 2017	38 709	17 570	21 138	33 259	14 211	19 048	1 343	914	428	4 107	2 445	1 662
1. pol. 2018	40 624	18 437	22 187	35 167	15 078	20 089	1 312	882	430	4 144	2 477	1 667

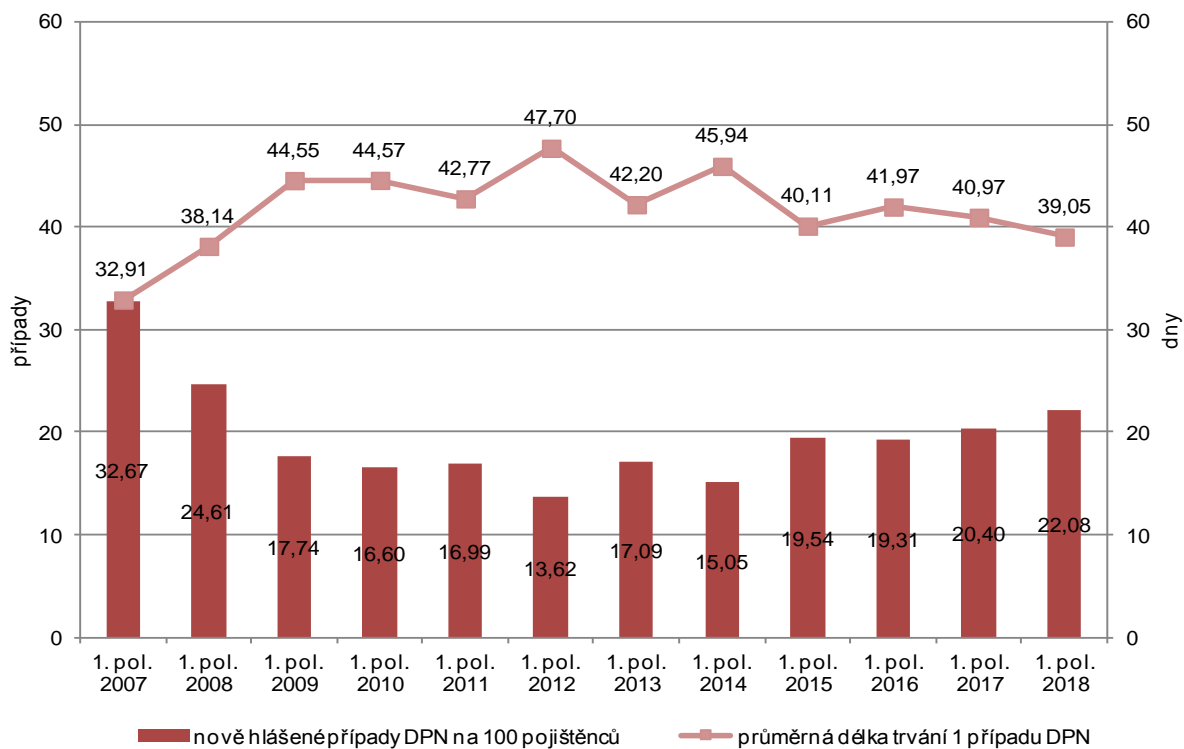
Zdroj: ČSÚ

Graf 2.5 – Nově hlášené případy a kalendářní dny dočasné pracovní neschopnosti v období 1. pol. 2007 – 1. pol. 2018

Zdroj: ČSÚ

Graf 2.6 – Nově hlášené případy dočasné pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců a průměrná délka jejich trvání v období 1. pol. 2007 – 1. pol. 2018

Zdroj: ČSÚ

Graf 2.7 – Průměrná délka trvání 1 případu dočasné pracovní neschopnosti dle odvětví ekonomické činnosti (sekcí CZ-NACE) v 1. pol. 2018

Zdroj: ČSÚ

Nejvíce dnů dočasné pracovní neschopnosti v 1. pol. 2018 z celorepublikového počtu bylo v odvětví Zpracovatelský průmysl (13 677 tis.), a to jak celkem, tak v jednotlivých kategoriích – pro nemoc (11 673 tis.), pro pracovní úrazy (517 tis.) a pro ostatní úrazy (1 487 tis.). Naopak nejnižší počet dnů pracovní neschopnosti byl hlášen v oblasti Výroba a rozvod elektřiny a jiných energií (205 tis.), kde bylo evidováno i nejméně dnů pracovní neschopnosti pro nemoc (177 tis.), pro pracovní úrazy (5 tis.) a pro ostatní úrazy (22 tis.).

Celorepubliková průměrná délka trvání 1 případu dočasné pracovní neschopnosti byla v 1. pol. 2018 výrazně překročena v odvětví Zemědělství, lesnictví a rybářství (53,4 dne), Stavebnictví (51,8 dne), Ubytování, stravování a pohostinství (51,3 dne), Činnosti v oblasti nemovitostí (47,4 dne) a v odvětví Těžba a dobývání (45,4 dne). Dlouhodobější pracovní neschopností se tedy v převážné míře vyznačují odvětví se sezónní výrobou či odvětví vysoce riziková. Nejkratší průměrné trvání 1 případu pracovní neschopnosti bylo v 1. pol. 2018 evidováno v odvětví Informační a komunikační činnosti (25,5 dne). Dalšími oblastmi ekonomických činností s relativně nízkou průměrnou délkou pracovní neschopnosti byly oblasti Vzdělávání (27,7 dne) a Peněžnictví a pojišťovnictví (30,4 dne). Podrobněji viz graf 2.7

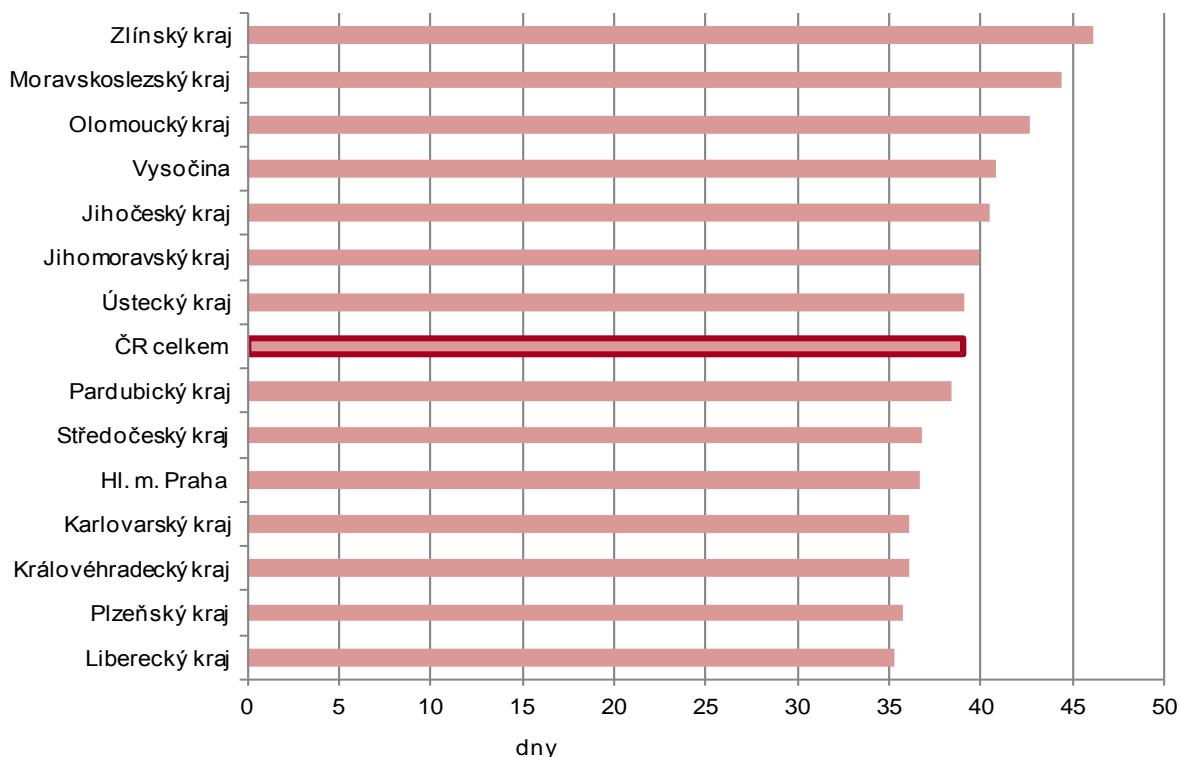
Tab. 2.5 – Průměrná délka trvání 1 případu dočasné pracovní neschopnosti dle odvětví ekonomické činnosti v období 1. pol. 2007 – 1. pol. 2018

Sekce CZ-NACE	Průměrná délka trvání 1 případu DPN (dny)									
	1. pol. 2009	1. pol. 2010	1. pol. 2011	1. pol. 2012	1. pol. 2013	1. pol. 2014	1. pol. 2015	1. pol. 2016	1. pol. 2017	1. pol. 2018
Celkem ČR	44,55	44,57	42,77	47,70	42,24	45,94	40,1	41,97	40,97	39,05
A - Zemědělství, lesnictví a rybářství	61,96	61,34	62,12	63,80	57,77	62,02	54,9	58,46	56,60	53,39
B - Těžba a dobývání	42,30	39,60	41,79	43,31	41,75	49,68	43,6	51,08	55,56	45,43
C - Zpracovatelský průmysl	49,11	43,78	39,44	45,08	41,41	44,27	38,8	40,79	40,04	38,25
D - Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	40,47	39,05	35,84	44,06	36,50	40,66	37,5	40,80	39,04	33,59
E - Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	45,87	45,16	43,10	49,06	42,82	48,69	43,0	44,10	43,38	41,37
F - Stavebnictví	50,97	57,75	64,79	63,57	59,65	64,55	53,9	56,59	55,07	51,78
G - Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	43,54	48,06	46,96	51,93	46,56	50,91	44,4	44,45	43,41	41,92
H - Doprava a skladování	50,66	47,92	45,61	52,45	48,42	52,54	43,9	46,00	44,08	41,83
I - Ubytování, stravování a pohostinství	49,62	56,95	60,44	59,64	57,28	59,22	52,9	53,49	53,29	51,29
J - Informační a komunikační činnosti	25,51	27,43	25,36	29,31	25,65	27,77	25,8	25,73	25,50	25,48
K - Peněžnictví a pojišťovnictví	29,35	31,73	30,46	35,89	30,07	34,28	31,6	32,81	32,82	30,39
L - Činnosti v oblasti nemovitostí	46,29	53,37	54,28	56,96	52,14	56,15	48,8	50,71	51,77	47,39
M - Profesní, vědecké a technické činnosti	35,02	43,58	44,47	43,77	37,74	41,04	36,0	37,10	37,42	36,62
N - Administrativní a podpůrné činnosti	46,50	42,57	37,62	47,53	42,53	42,28	37,5	38,49	38,13	39,04
O - Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	31,27	32,39	33,10	39,96	32,31	37,93	32,7	35,96	34,52	32,23
P - Vzdělávání	29,63	31,51	29,94	35,76	30,90	35,02	28,7	31,26	29,80	27,71
Q - Zdravotní a sociální péče	46,77	46,01	46,18	51,93	45,06	50,87	44,5	46,86	45,44	42,36
R - Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	37,96	40,38	40,90	46,30	40,30	44,90	38,4	40,92	40,24	38,52
S - Ostatní činnosti	41,78	49,92	52,46	51,31	46,14	50,47	44,6	47,97	45,64	42,73
U - Činnosti exteriorních organizací a orgánů	20,63	29,00	11,75	5,80	28,00	191,00	54,6	191,00	98,50	12,00

Zdroj: ČSÚ

Vývoj hodnot ukazatele průměrné délky 1 případu pracovní neschopnosti v jednotlivých odvětvích je zřejmý z tabulky 2.5 – téměř u všech odvětví nejsou meziroční rozdíly příliš významné. Za pozornost stojí zkrácení průměrné délky 1 případu pracovní neschopnosti o 10 dnů v odvětví Těžby a dobývání.

Graf 2.8 – Průměrná délka trvání 1 případu pracovní neschopnosti podle krajů ČR v 1. pol. 2018

Zdroj: ČSÚ

Nejdelší průměrná doba trvání jednoho případu dočasné pracovní neschopnosti v 1. pol. 2018 byla zaznamenána ve Zlínském kraji (46,1 dne), v Moravskoslezském kraji (44,4 dne) a v Olomouckém kraji (42,7 dne), nejkratší byla v Libereckém kraji (35,2 dne). Hodnoty tohoto sledovaného ukazatele v 1. pol. 2018 meziročně oproti 1. pol. 2017 poklesly ve všech krajích.

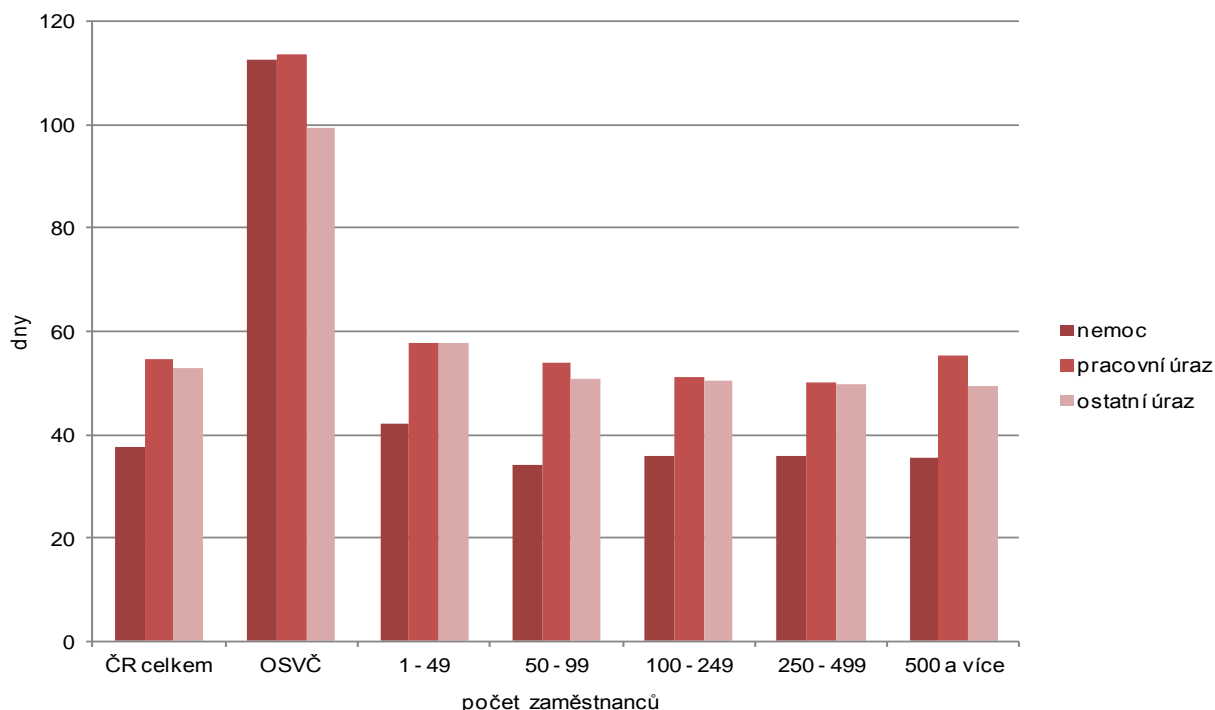
Z pohledu detailnějšího územního členění je zřejmý větší rozptyl hodnot tohoto relativního ukazatele. Nejvyšší průměrnou délku jednoho případu má okres Vsetín (51,3 dne) ve Zlínském kraji, který se pohybuje na předních místech mezi okresy s nejdelší pracovní neschopností již několik let, dále Uherské Hradiště (48,9 dne), rovněž ve Zlínském kraji. Následuje Blansko v Jihomoravském kraji (48,7 dne), dále pak okres Frýdek – Místek (47,8 dne) v Moravskoslezském kraji, v Jihočeském kraji okres Prachatice (48 dne) a okres Strakonice (46,7 dne). Nejkratší průměrnou dobu trvání pracovní neschopnosti zaznamenáváme u středočeských okresů Mladá Boleslav (30,5 dne) a Praha – západ (35,1 dne), mezi které se zařadil okres Cheb (32,1 dne) z Karlovarského kraje a Rychnov nad Kněžnou (32,1 dnů) z Královéhradeckého kraje.

Osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ) do pracovní neschopnosti nastupují méně často než zaměstnanci (7,3 případů na 100 pojištěnců v 1. pol. 2018), ale pokud již onemocní a zahájí pracovní neschopnost, průměrná délka jejich pracovní neschopnosti značně převyšuje ostatní sledované kategorie velikosti podniků (viz graf 2.9). Jejich dočasná pracovní neschopnost trvá průměrně 110,5 dne, zatímco v ostatních kategoriích se pohybuje v rozmezí do 38 dnů, u kategorie podniků s 1 – 49 zaměstnanci pak 43,7 dne. Dokonce doba pracovní neschopnosti OSVČ z důvodu nemoci (112,71 dne) převyšuje délku jejich pracovní neschopnosti z důvodu ostatních úrazů, což u ostatních kategorií je přesně naopak. Delší doba průměrného trvání pracovní neschopnosti u OSVČ může souviset se skutečností, že tato skupina pojištěnců v době prvních 14 dní trvání pracovní neschopnosti není finančně zabezpečena jako ostatní pojištěnci, je jim vypláceno až nemocenské od 15. dne. Vzhledem k tomuto faktu pak krátkodobé případy lehčích forem nemocí neřeší pracovní neschopností, tu si nechají vystavit až při onemocnění vážnější nemocí, která si pak vyžádá dlouhodobější pracovní neschopnost.

Tab. 2.6 – Průměrná délka trvání 1 případu dočasné pracovní neschopnosti podle krajů ČR v období 1. pol. 2007 – 1. pol. 2018

Kraj ČR	Průměrná délka trvání 1 případu DPN (dny)											
	1. pol. 2007	1. pol. 2008	1. pol. 2009	1. pol. 2010	1. pol. 2011	1. pol. 2012	1. pol. 2013	1. pol. 2014	1. pol. 2015	1. pol. 2016	1. pol. 2017	1. pol. 2018
ČR celkem	32,91	42,79	44,55	44,57	42,77	47,70	42,24	45,94	40,11	41,97	40,97	39,05
Hl. m. Praha	29,44	38,14	35,71	37,67	36,19	42,36	37,39	40,29	36,54	37,34	37,18	36,66
Středočeský kraj	31,27	34,01	41,46	43,48	41,27	46,51	40,28	43,34	38,29	39,29	38,91	36,85
Jihočeský kraj	33,05	36,63	46,33	47,30	47,62	51,41	43,66	48,33	41,08	44,08	42,81	40,51
Plzeňský kraj	31,56	39,46	41,92	42,66	38,88	44,04	40,04	41,90	36,60	39,14	37,55	35,71
Karlovarský kraj	30,25	35,51	42,92	41,00	37,18	41,89	40,19	41,15	36,77	38,73	37,49	36,11
Ústecký kraj	32,60	34,28	45,19	44,14	42,07	50,37	44,78	48,15	41,58	42,04	41,72	39,07
Liberecký kraj	33,10	38,08	46,75	45,56	42,65	47,25	40,17	43,16	37,80	38,52	37,76	35,32
Královéhradecký kraj	33,08	38,94	44,65	43,43	41,42	45,20	39,51	43,69	38,42	39,01	38,20	36,09
Pardubický kraj	32,98	38,57	46,75	44,55	41,27	46,62	41,38	45,52	39,68	42,02	40,95	38,29
Vysočina	31,77	37,84	46,02	44,76	43,40	45,56	41,64	46,57	40,40	43,72	42,89	40,82
Jihomoravský kraj	34,07	37,30	46,57	47,45	45,42	49,57	43,54	47,24	41,39	44,30	41,96	39,95
Olomoucký kraj	36,96	39,97	52,07	50,16	50,52	54,53	48,03	54,83	44,02	47,04	44,99	42,67
Zlínský kraj	36,55	41,54	57,32	55,88	55,54	56,11	51,43	56,36	47,01	50,54	48,24	46,11
Moravskoslezský kraj	37,25	42,61	52,73	49,36	48,19	52,23	47,58	53,41	46,03	48,64	47,38	44,36

Zdroj: ČSÚ

Graf 2.9 – Průměrná délka trvání 1 případu dočasné pracovní neschopnosti OSVČ a zaměstnanců podle velikosti podniku a podle příčiny v 1. pol. 2018

Zdroj: ČSÚ

4.2.3. Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti a průměrný denní stav práce neschopných

Nejkomplexnějším ukazatelem statistiky pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz je průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti. Zohledňuje jak celkový počet případů pracovní neschopnosti (jak často lidé do pracovní neschopnosti nastupují), tak i průměrné trvání jednoho případu pracovní neschopnosti (jak dlouho v pracovní neschopnosti zůstávají). Statistiku pak doplňuje ještě další relativní ukazatel – průměrný denní stav práce neschopných, který nám říká, kolik průměrně denně chybělo na svém pracovišti osob v důsledku dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz.

Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti – ukazatel udává, kolik ze 100 pojištěnců je průměrně každý den v pracovní neschopnosti pro nemoc či úraz. Vyjadřuje podíl kalendářních dnů pracovní neschopnosti na celkovém kalendářním fondu pojištěnců ve sledovaném období (pololetí) vyjádřený v procentech.

Způsob výpočtu:

$$\text{Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti} = \frac{\text{počet kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti} \times 100}{(\text{průměrný počet osob nemocensky pojištěných} \times \text{počet kalendářních dnů ve sledovaném období})}$$

Průměrný denní stav práce neschopných – ukazatel vyjadřuje počet nemocensky pojištěných, kteří byli ve sledovaném období (pololetí) průměrně denně nepřítomni v práci z důvodů pracovní neschopnosti.

Způsob výpočtu:

$$\text{Průměrný denní stav práce neschopných} = \frac{\text{kalendářní dny dočasné pracovní neschopnosti}}{\text{počet kalendářních dnů ve sledovaném období}}$$

Hodnota ukazatele **průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti** se na počátku devadesátých let pohybovala okolo 5 %, následně se postupně zvyšovala až do roku 2003, kdy dosáhla svého maxima 6,8 %. V souvislosti s postupnými legislativními změnami zpřísnujícími čerpání nemocenských dávek začaly hodnoty ukazatele od roku 2004 postupně klesat téměř až na polovinu jeho výchozí úrovně (na 3,5 % v roce 2012). Počínaje rokem 2013 nastal obrat vycházející zřejmě ze skutečnosti, že soubor nemocensky pojištěných osob přivykl přísnějším legislativním podmínkám čerpání nemocenských dávek a hodnota uvedeného ukazatele začala opět stoupat. V roce 2015 překročila úroveň 4 % a v roce 2017 dosáhla 4,3 % (v případě mužů 3,8 % a žen 4,7 %). Z hlediska meziročního vývoje průměrné procento pracovní neschopnosti v 1. pol. 2018 oproti stejnému období v loňském roce mírně stoupl (o 0,15 p. b.) a jeho úroveň dosáhla na hodnotu 4,8 (v 1. pol. 2017 činila jeho hodnota 4,7).

Nejvyšší průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti dle odvětví ekonomické činnosti v 1. pol. 2018 bylo zaznamenáno v odvětví Zpracovatelský průmysl (6,1), Těžba a dobývání (5,9), Administrativní a podpůrné činnosti (5,6) a Zemědělství, lesnictví a rybníkářství (5,8). Nejnižší průměrné procento pracovní neschopnosti pak bylo v odvětví Informační a komunikační činnosti (2,0), Činnosti v oblasti nemovitostí (2,5) a Profesní, vědecké a technické činnosti (2,6). Podrobněji dle odvětví ekonomické činnosti viz graf 2.10 a tab. 2.7.

Tab. 2.7 – Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti dle odvětví ekonomické činnosti v období 1. pol. 2009 – 1. pol. 2018

Sekce CZ-NACE	Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti									
	1. pol. 2009	1. pol. 2010	1. pol. 2011	1. pol. 2012	1. pol. 2013	1. pol. 2014	1. pol. 2015	1. pol. 2016	1. pol. 2017	1. pol. 2018
Celkem ČR	4,37	4,09	4,02	3,57	3,99	3,82	4,33	4,45	4,62	4,76
A - Zemědělství, lesnictví a rybářství	5,65	5,45	5,23	4,55	5,01	4,75	5,32	5,43	5,73	5,79
B - Těžba a dobývání	4,30	4,39	4,40	4,31	4,91	4,80	5,05	5,74	6,63	5,87
C - Zpracovatelský průmysl	5,67	4,76	4,56	4,36	4,84	4,63	5,33	5,67	5,86	6,08
D - Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	2,61	2,25	2,22	2,16	2,37	2,20	2,75	2,76	3,07	3,04
E - Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	4,45	4,08	3,93	3,57	3,90	4,01	4,51	4,60	4,98	5,20
F - Stavebnictví	4,93	5,63	5,67	4,81	5,37	4,92	5,11	5,17	5,32	5,21
G - Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	4,18	4,21	4,02	3,53	3,87	3,77	4,15	4,42	4,59	4,87
H - Doprava a skladování	4,46	4,25	4,01	3,63	4,14	3,98	4,35	4,46	4,75	5,07
I - Ubytování, stravování a pohostinství	4,37	4,56	4,62	3,72	4,09	3,95	4,28	4,33	4,44	4,64
J - Informační a komunikační činnosti	2,21	2,15	2,10	1,73	1,86	1,70	1,91	1,80	1,91	2,03
K - Peněžnictví a pojišťovnictví	2,89	2,85	2,86	2,36	2,48	2,45	2,80	2,66	2,74	2,76
L - Činnosti v oblasti nemovitostí	2,99	3,19	3,15	2,31	2,39	2,24	2,45	2,40	2,43	2,52
M - Profesní, vědecké a technické činnosti	2,56	2,92	2,89	2,22	2,37	2,15	2,41	2,38	2,52	2,62
N - Administrativní a podpůrné činnosti	5,05	4,55	4,53	3,94	4,45	4,52	5,31	5,53	5,53	5,65
O - Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	3,16	2,93	3,12	2,86	2,94	2,83	3,33	3,36	3,42	3,55
P - Vzdělávání	2,87	2,74	2,75	2,38	2,68	2,56	3,08	3,10	3,34	3,46
Q - Zdravotní a sociální péče	3,96	3,57	3,74	3,42	3,71	3,72	4,26	4,33	4,52	4,61
R - Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	3,01	2,94	2,90	2,45	2,71	2,61	2,97	3,07	3,16	3,30
S - Ostatní činnosti	3,28	3,72	3,99	3,13	3,45	3,33	3,73	4,02	3,90	4,00
U - Činnosti exteritoriálních organizací a orgánů	0,84	1,74	0,34	0,18	0,60	1,70	4,33	1,75	1,99	0,26

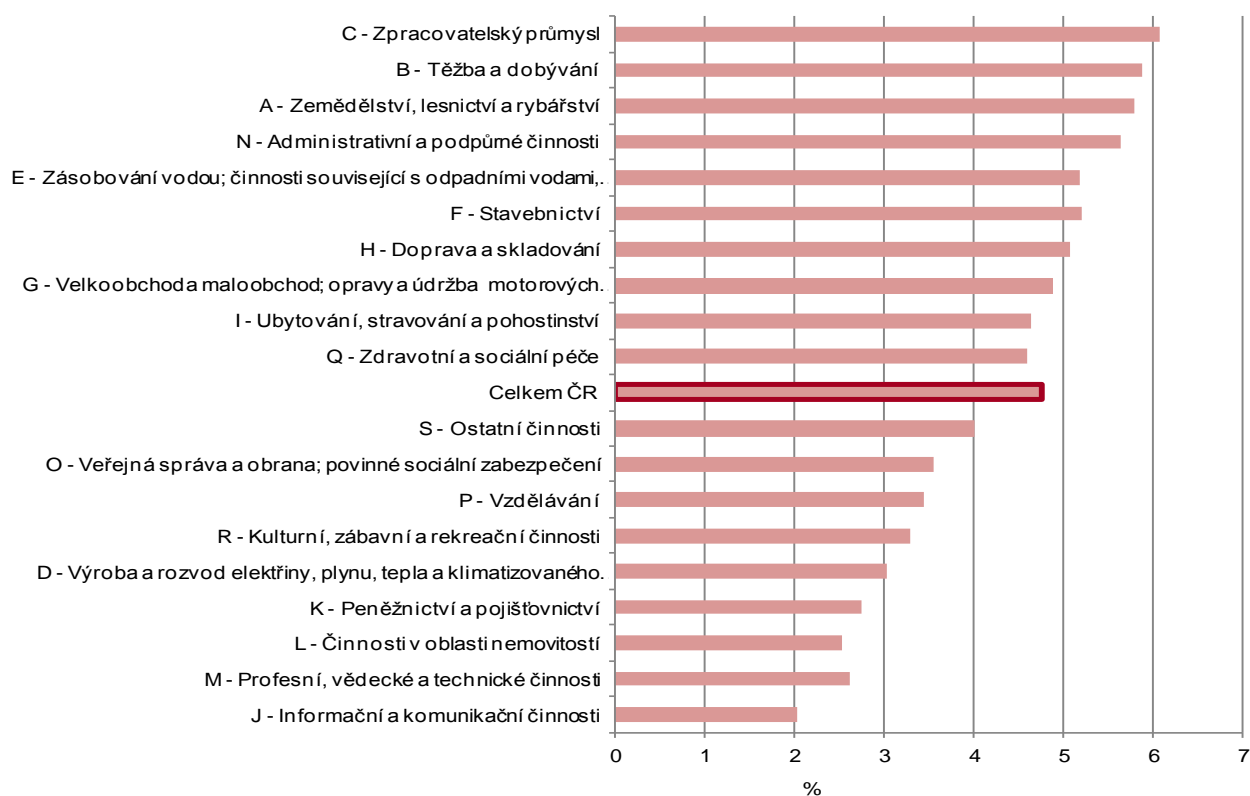
Zdroj: ČSÚ

Nejvyšší hodnoty průměrného procenta pracovní neschopnosti byly v 1. pol. 2018 zaznamenány v Moravskoslezském (5,7), Zlínském (5,6), a Jihočeském kraji (5,5). V Praze byla v 1. pol. 2018 díky relativně nízkému počtu případů pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců a krátké průměrné době trvání dočasné pracovní neschopnosti evidována nejnižší hodnota průměrného procenta pracovní neschopnosti ze všech krajů (3,6). Vývoj tohoto ukazatele v jednotlivých regionech v posledních 12 letech je patrný z tab. 2.8.

Dle podrobnějšího územního členění měly v 1. pol. 2018 nejvyšší průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti okresy Prachatice (7,14), Strakonice, Hodonín (shodně 6,6), Žďár nad Sázavou a Rokycany (shodně 6,4), Louny (6,3), Chrudim (6,1). Nejnižší hodnotu průměrného procenta pracovní neschopnosti pak měly okresy Jeseník (2,3) a Brno – město (3,9).

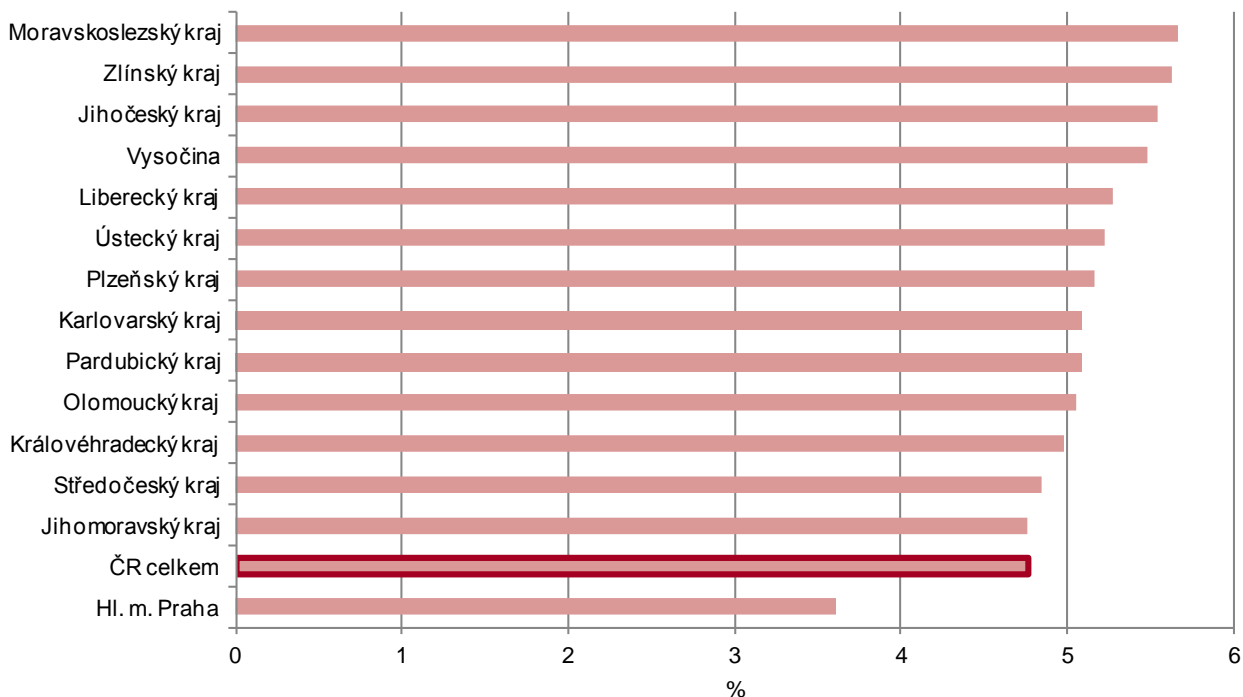

Graf 2.10 – Průměrné procento pracovní neschopnosti dle odvětví ekonomické činnosti v 1. pol. 2018

Zdroj: ČSÚ

Graf 2.11 – Průměrné procento pracovní neschopnosti podle krajů ČR v 1. pol. 2018

Zdroj: ČSÚ

Tab. 2.8 – Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti podle krajů ČR v období 1. pol. 2007 – 1. pol. 2018

Kraj ČR	Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti											
	1. pol. 2007	1. pol. 2008	1. pol. 2009	1. pol. 2010	1. pol. 2011	1. pol. 2012	1. pol. 2013	1. pol. 2014	1. pol. 2015	1. pol. 2016	1. pol. 2017	1. pol. 2018
ČR celkem	5,94	5,16	4,37	4,09	4,02	3,57	3,99	3,82	4,33	4,45	4,62	4,76
Hl. m. Praha	4,59	4,01	3,39	3,25	3,21	2,64	2,99	2,89	3,35	3,31	3,43	3,61
Středočeský kraj	5,69	5,01	4,32	4,18	4,04	3,60	3,97	3,85	4,34	4,47	4,64	4,85
Jihočeský kraj	6,24	5,52	4,80	4,61	4,72	4,21	4,76	4,57	5,09	5,31	5,52	5,54
Ptzeňský kraj	6,29	5,53	4,58	4,23	4,10	3,84	4,37	4,21	4,85	4,91	5,08	5,17
Karlovarský kraj	5,79	5,12	4,34	3,85	3,69	3,51	4,08	4,01	4,72	4,71	4,80	5,07
Ústecký kraj	5,79	5,15	4,20	3,83	3,83	3,77	4,34	4,10	4,57	4,73	4,91	5,23
Liberecký kraj	6,39	5,71	4,89	4,44	4,31	4,04	4,55	4,21	4,64	4,89	5,06	5,27
Královéhradecký kraj	6,35	5,24	4,30	4,10	3,99	3,64	4,00	3,80	4,28	4,54	4,74	4,98
Pardubický kraj	6,27	5,34	4,57	4,09	4,05	3,66	4,06	3,97	4,52	4,68	4,92	5,08
Vysočina	6,22	5,48	4,54	4,30	4,20	3,79	4,30	4,23	4,88	5,04	5,28	5,48
Jihomoravský kraj	6,29	5,39	4,53	4,31	4,09	3,69	4,08	3,84	4,36	4,50	4,68	4,75
Olomoucký kraj	6,57	5,69	4,77	4,29	4,24	3,90	4,22	4,10	4,53	4,79	4,95	5,05
Zlínský kraj	6,84	5,95	5,52	5,10	5,10	4,41	4,95	4,58	5,30	5,47	5,69	5,63
Moravskoslezský kraj	7,03	6,00	5,05	4,66	4,71	4,25	4,72	4,53	5,09	5,39	5,62	5,67

Zdroj: ČSÚ

Ukazatel **průměrný denní stav práce dočasně neschopných** představuje počet nemocensky pojištěných osob, kteří byli ve sledovaném období (pololetí) průměrně denně nepřítomni v práci z důvodů pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz.

V 1. pol. 2018 v České republice v důsledku dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz denně chybělo na svých pracovištích 224 441 pojištěnců, což bylo ve srovnání s předchozím obdobím v 1. pol. 2017 rokem (213 860 pojištěnců) o 10 581 osob více (o 4,9 %). Z celkového počtu chybělo na pracovištích 194 295 pojištěnců pro nemoc, 7 251 pojištěnců pro pracovní úraz a 22 898 pojištěnců pro ostatní úraz. Nejvíce pojištěnců z celorepublikového úhrnu chybělo ve Zpracovatelském průmyslu (68 100 osob), dále pak v odvětví Velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel (26 642 osob); naopak nejméně pojištěnců v oblasti Výroba a rozvod elektřiny a jiných energií (969 osob).

Vývoj hodnot ukazatele průměrný denní stav práce dočasně neschopných je zřejmý z tab. 2.9, vývoj je obdobný jako počet případů dočasné pracovní neschopnosti.

Tab. 2.9 – Průměrný denní stav dočasně práce neschopných v období podle příčiny a pohlaví 1. pol. 2007 – 1. pol. 2018 (v tis. osobách)

Rok	Průměrný denní stav dočasně práce neschopných (v tis.)											
	Celkem	z toho		Celkem pro nemoc	z toho		Celkem pro pracovní úrazy	z toho		Celkem pro ostatní úrazy	z toho	
		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy
1. pol. 2007	268,4	128,1	140,2	243,4	110,4	133,1	9,7	7,2	2,5	15,2	10,5	4,7
1. pol. 2008	235,9	109,2	126,6	212,5	93,0	119,5	9,4	6,9	2,5	14,0	9,4	4,6
1. pol. 2009	189,0	87,5	101,5	167,9	73,1	94,8	7,8	5,6	2,2	13,2	8,8	4,5
1. pol. 2010	173,0	82,5	90,6	151,8	68,2	83,6	7,6	5,4	2,2	13,6	8,8	4,8
1. pol. 2011	167,9	78,8	89,0	147,8	65,4	82,4	7,4	5,2	2,1	12,8	8,2	4,5
1. pol. 2012	159,2	73,7	85,5	135,6	58,2	77,3	6,9	4,9	2,0	16,7	9,7	7,1
1. pol. 2013	176,1	81,6	94,5	150,6	65,2	85,3	6,8	4,8	2,1	18,7	11,6	7,1
1. pol. 2014	168,6	76,8	91,7	143,7	60,6	83,1	6,6	4,6	1,9	18,3	11,6	6,7
1. pol. 2015	193,7	87,8	105,9	166,8	70,7	96,1	7,2	4,9	2,3	19,7	12,2	7,5
1. pol. 2016	202,1	91,5	110,6	174,0	73,7	100,3	7,3	4,9	2,3	20,9	12,9	8,0
1. pol. 2017	213,9	97,1	116,8	183,8	78,5	105,2	7,4	5,1	2,4	22,7	13,5	9,2
1. pol. 2018	224,4	101,8	122,6	194,3	83,3	111,0	7,3	4,9	2,4	22,9	13,7	9,2

Zdroj: ČSÚ

4.3. Ukončené případy dočasné pracovní neschopnosti

Kromě statistiky nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti zpracovávané ČSÚ, které byla věnována celá předchozí kapitola 4.2. jsou z evidence České správy sociálního zabezpečení (ČSSZ) zpracovávány a publikovány také údaje o ukončených případech pracovní neschopnosti, které zpracovává a uveřejňuje ČSSZ, rovněž tyto statistiky zpracovává a sleduje Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky (ÚZIS ČR). Trendy vývoje těchto ukazatelů jsou konzistentní.

Rozdíly v počtech nově hlášených a ukončených případů dočasné pracovní neschopnosti mezi oběma zdroji jsou dány odlišnou metodikou sběru dat.

Z hlediska rozdílů od statistik nově hlášených případů dočasné neschopnosti, které zajišťuje a zpracovává ČSÚ, zaznamenává a zjišťuje ČSSZ i ÚZIS ČR dočasné pracovní neschopnosti z dat ČSSZ pouze pro **případy ukončené ve sledovaném roce**. Některé případy vzniklé na konci roku jsou tak v závislosti na délce jejich trvání evidovány až ve zpracování dat pracovní neschopnosti roku následujícího. ČSSZ i ÚZIS ČR, který vede Informační systém Pracovní neschopnost, nabízí ve svých statistikách třídění publikovaných dat spíše z pohledu pojištěnce než z pohledu zaměstnavatele, jak bylo dosud prezentováno a jak uvádí ČSÚ. Data ČSSZ a ÚZIS ČR umožňují srovnání zejména dle věku práce neschopných, podle délky trvání a dle skupin diagnóz.

Ukončené případy pracovní neschopnosti – zahrnují veškerá onemocnění a úrazy, které zapříčinily alespoň jednodenní pracovní neschopnost u nemocensky pojištěných osob ukončenou v daném roce. Nezahrnuje tedy onemocnění a úrazy, u nichž pracovní neschopnost přesahovala do dalšího roku, ani ty případy, kdy nebylo vystaveno „Rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti“.

Za prvních šest měsíců letošního roku evidovala Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ) 1 013 791 ukončených případů dočasných pracovních neschopností, tzv. neschopenek, což je o 7,6 % více než za stejné období loňského roku.

Nejvíce případů ukončených tzv. neschopenek vykazoval stejně jako loni Středočeský kraj, následovaný hlavním městem Prahou a Moravskoslezským krajem. Lidé za leden až červen 2018 prostonali celkem 38 286 512 dnů, to je o 449 705 víc než za stejné období vloni. V počtu prostonaných dní vedl stejně jako v roce minulém Moravskoslezský kraj.

Průměrná délka trvání jednoho případu dočasné pracovní neschopnosti se meziročně zkrátila o více než 2 dny – z loňských 40,16 dne na letošních 37,77 dne. Nejkratší dobu opět stonali pojištěnci se sídlem zaměstnavatele v Praze (29,09 dne) následováni Středočeským krajem (33,79 dne).

Nejdéle na neschopence byli letos pojištěnci ve Zlínském kraji (v průměru 46,42 dne), dočasná pracovní neschopnost v Moravskoslezském kraji, který loni v délce dočasné pracovní neschopnosti vedl, trvala letos v průměru 45,34 dne.

Tab. 3.1 - Základní ukazatele dočasné pracovní neschopnosti (DPN) podle krajů za 1. pololetí 2018

Kraj ČR	Počet ukončených případů DPN	Počet kalenářních dnů	Průměrná délka trvání 1 případu DPN
ČR celkem	1 013 791	38 286 512	37,77
Hl. m. Praha	111 875	3 254 345	29,09
Středočeský kraj	117 069	3 955 304	33,79
Jihočeský kraj	65 657	2 587 580	39,41
Plzeňský kraj	65 104	2 270 065	34,87
Karlovarský kraj	27 701	961 749	34,72
Ústecký kraj	78 309	2 884 557	36,84
Liberecký kraj	48 555	1 700 498	35,02
Královéhradecký kraj	58 957	2 151 757	36,50
Pardubický kraj	52 876	1 988 717	37,61
Vysočina	51 417	2 093 170	40,71
Jihomoravský kraj	109 952	4 357 327	39,62
Olomoucký kraj	61 954	2 569 988	41,48
Zlínský kraj	54 223	2 517 079	46,42
Moravskoslezský kraj	110 142	4 994 376	45,34

Zdroj: ČSSZ

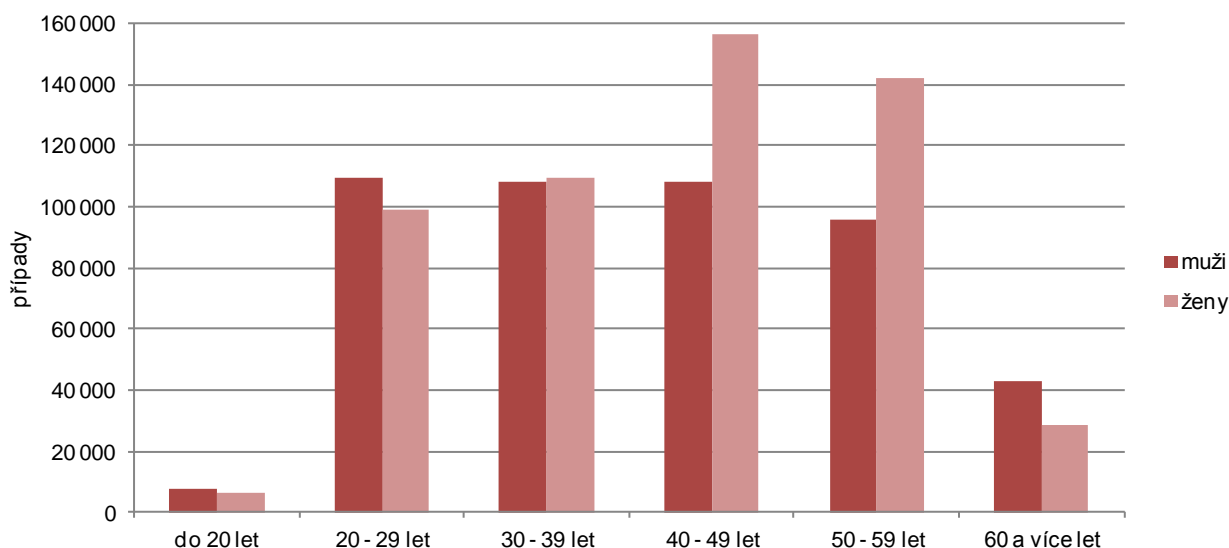
Z pohledu věkové struktury práce neschopných bylo v absolutním vyjádření v 1. pol. 2018 nejvíce případů dočasné pracovní neschopnosti ve věkové skupině 40 – 49 let (26 % podíl na počtu všech případů) a dále ve věkové skupině 50 – 59 let (23,5 % podíl ze všech případů). Naopak nejméně případů dočasné pracovní neschopnosti bylo ve věkové skupině do 20 let (1,4 % podíl ze všech případů) a ve věkové skupině 60 a více let (7 % podíl ze všech případů). Z hlediska pohlaví, práce neschopní muži převládali v počtu ukončených případů DPN nejvíce ve věkové skupině do 20 let a věkové skupině 20 – 29. Ve věkové skupině 30 – 39 a let byl podíl žen a mužů vyrovnaný. Ženy v počtu ukončených případů DPN převládaly nad muži ve věkové skupině 40 – 49 let a ve věkové skupině 50 – 59, ve věkové skupině 60 a více let opět převažují muži.

Tab. 3.2 – Ukončené případy dočasné pracovní neschopnosti, počet kalendářních dnů a průměrná délka trvání 1 případu dočasné pracovní neschopnosti podle věku a pohlaví za 1. pol. 2017 a 1. pol. 2018

Věková skupina	Počet ukončených případů DPN			Počet kalendářních dnů DPN			Průměrná délka trvání 1 ukončeného případu DPN ve dnech		
	celkem	z toho		celkem	z toho		celkem	z toho	
		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy
1. pol. 2018									
ČR celkem	1 013 791	471 646	542 145	38 286 512	17 174 798	21 111 714	37,77	36,41	38,94
do 20 let	13 920	7 666	6 254	238 179	116 304	121 875	17,11	15,17	19,49
20 - 29 let	208 523	109 478	99 045	5 301 341	2 248 714	3 052 627	25,42	20,54	30,82
30 - 39 let	217 612	107 974	109 638	7 084 676	3 001 481	4 083 195	32,56	27,80	37,24
40 - 49 let	264 690	108 418	156 272	10 079 974	4 126 899	5 953 075	38,08	38,06	38,09
50 - 59 let	237 787	95 456	142 331	11 463 279	4 874 494	6 588 785	48,21	51,07	46,29
60 a více let	71 259	42 654	28 605	4 119 063	2 806 906	1 312 157	57,80	65,81	45,87
1. pol. 2017									
ČR celkem	942 101	443 009	499 092	37 836 807	17 127 770	20 709 037	40,16	38,66	41,49
do 20 let	12 534	7 146	5 388	212 507	103 945	108 562	16,95	14,55	20,15
20 - 29 let	208 634	110 110	98 524	5 432 994	2 278 046	3 154 948	26,04	20,69	32,02
30 - 39 let	207 787	102 533	105 254	7 231 770	3 046 769	4 185 001	34,80	29,72	39,76
40 - 49 let	234 384	96 579	137 805	9 694 953	4 016 136	5 678 817	41,36	41,58	41,21
50 - 59 let	218 493	88 878	129 615	11 500 216	4 963 112	6 537 104	52,63	55,84	50,43
60 a více let	60 269	37 763	22 506	3 764 367	2 719 762	1 044 605	62,46	72,02	46,41

Zdroj: ČSSZ

Graf 3.1 – Ukončené případy pracovní neschopnosti podle věku a pohlaví v 1. pol. 2018

Zdroj: ČSSZ

Průměrná délka trvání jednoho případu pracovní neschopnosti průběžně roste s věkem (viz tab. 3.2), a to od 17,1 dne ve věkové skupině do 20 let až po 57,8 dne ve věkové skupině 60 a více let, což je dáno zejména poklesem krátkodobých případů pracovní neschopnosti pro nemoci dýchací soustavy a naopak nárůstem dlouhodobých případů pracovní neschopnosti pro nádorová onemocnění a nemoci oběhové soustavy se zvyšujícím se věkem. Rozložení počtu kalendářních dnů DPN podle věku a pohlaví je ovlivněno také věkovou hranicí pro odchod do důchodu, v nejstarší věkové skupině je větší podíl mužů než žen. V následující tab. 3.3 je uveden přehled ukončených případů dočasné pracovní neschopnosti podle délky jejího trvání. Nejvíce ukončených případů DPN je ve skupině 1 – 14 dnů a 15 – 21 dnů, nejméně ve skupině 366 a více dnů.

Tab. 3.3 – Ukončené případy dočasné pracovní neschopnosti za 1. pol. 2018 podle délky trvání a krajů ČR

Trvání DPN	Česká republika	Hl. m. Praha	Jiho-český	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
	(absolutní počty)													
Trvání DPN celkem	1 013 791	111 875	65 657	65 104	27 701	78 309	48 555	58 957	52 876	51 417	109 952	61 954	54 223	110 142
1 - 14 dnů	495 865	67 612	30 857	26 366	13 670	40 470	25 883	29 941	26 366	22 701	51 535	27 033	20 199	43 043
15 - 21 dnů	152 002	14 917	9 830	7 783	4 040	11 077	6 877	8 708	7 783	8 437	17 105	9 506	8 603	17 423
22 - 30 dnů	91 277	7 827	6 604	4 710	3 428	6 494	3 802	5 292	4 710	4 921	9 971	6 355	6 118	11 182
31 - 60 dnů	119 981	9 970	7 956	6 142	3 042	8 797	5 172	6 671	6 142	6 745	13 560	8 176	8 195	16 023
61 - 90 dnů	53 335	4 100	3 562	2 637	1 258	3 835	2 314	2 824	2 637	3 001	6 119	3 792	3 882	7 805
91 - 180 dnů	61 028	4 545	4 035	3 052	1 364	4 395	2 675	3 215	3 052	3 366	7 032	4 418	4 538	9 203
181 - 270 dnů	19 264	1 267	1 362	1 040	410	1 501	923	1 078	1 040	1 085	2 112	1 376	1 325	2 806
271 - 365 dnů	9 934	644	640	547	223	898	456	587	547	548	1 141	579	641	1 412
366 a více dnů	11 105	993	811	599	266	842	453	641	599	613	1 377	719	722	1 245
	(přepočten na 100 000 obyvatel)													
Trvání DPN celkem	9 583	8 737	10 278	11 251	9 335	9 534	11 019	10 704	10 226	10 103	9 327	9 773	9 290	9 104
1 - 14 dnů	4 687	5 280	4 831	5 848	4 607	4 927	5 874	5 436	5 099	4 460	4 372	4 264	3 461	3 558
15 - 21 dnů	1 437	1 165	1 539	1 724	1 361	1 349	1 561	1 581	1 505	1 658	1 451	1 500	1 474	1 440
22 - 30 dnů	863	611	1 034	910	1 155	791	863	961	911	967	846	1 002	1 048	924
31 - 60 dnů	1 134	779	1 245	1 237	1 025	1 071	1 174	1 211	1 188	1 325	1 150	1 290	1 404	1 324
61 - 90 dnů	504	320	558	529	424	467	525	513	510	590	519	598	665	645
91 - 180 dnů	577	355	632	593	460	535	607	584	590	661	597	697	777	761
181 - 270 dnů	182	99	213	204	138	183	209	196	201	213	179	217	227	232
271 - 365 dnů	94	50	100	96	75	109	103	107	106	108	97	91	110	117
366 a více dnů	105	78	127	110	90	103	103	116	116	120	117	113	124	103

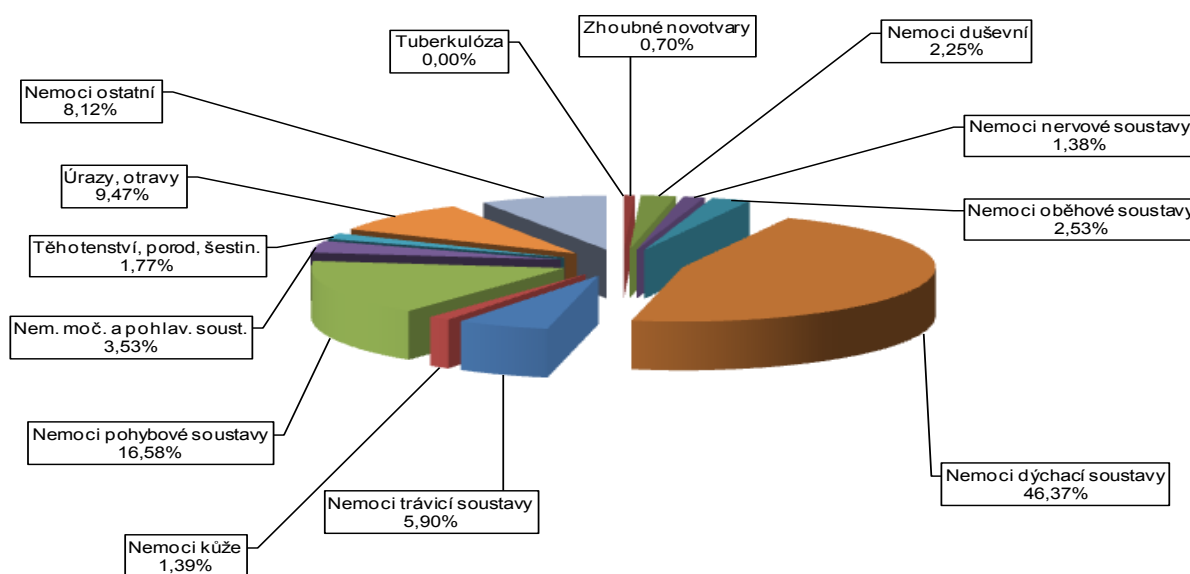
Zdroj: ČSSZ

Z hlediska dočasné pracovní neschopnosti podle příčin (dle kapitol MKN-10), nejčastějším důvodem pracovní neschopnosti zůstávají nemoci dýchací soustavy, které v 1. pol. 2018 tvořily 46,4 % všech případů pracovní neschopnosti. Z více než milionu ukončených tzv. neschopenek zapříčinily nemoci dýchací soustavy 470 080 případů dočasné pracovní neschopnosti, od ledna do června 2017 tato onemocnění způsobila 396 157 případů dočasné pracovní neschopnosti. Z nemocí této skupiny jsou to zejména akutní infekce dýchacích cest, chřipka, chronické onemocnění dýchacích cest, jiné nemoci dýchacích cest. V celkovém objemu prouzaných dnů tvoří onemocnění dýchací soustavy pouze 18,8 % (7 209,4 tis. dnů) z celkového počtu, což znamená v průměru nejkratší dobu pracovní neschopnosti ze všech skupin diagnóz –

15,3 dne. Naopak 43 pacientů s Tuberkulózou strávilo na lůžku v průměru 207 dní. K nemocem s časově náročnou léčbou a tedy i dlouhou dobou trvání patří také onkologická onemocnění (zhruba 178 – loni 179 dnů) a cévní onemocnění mozku (zhruba 160 oproti loňským 163 dnům). Druhou nejčastější příčinou pracovní neschopnosti jsou nemoci pohybové soustavy, které v 1. pol. 2018 tvořily 16,6 % ze všech případů dočasné pracovní neschopnosti. Tyto nemoci se vyznačují poměrně dlouhou průměrnou délkou trvání jednoho případu – více než 2 kalendářní měsíce (66 dní). Na celkovém počtu prostonaných dnů se tato kategorie podílí téměř třetinou (11 093,4 tis. dnů, tj. 29 %), což je dlouhodobě nejvyšší podíl.

Graf 3.2 – Struktura ukončených případů dočasné pracovní neschopnosti podle skupin diagnóz (kapitol MKN-10) v 1. pol. 2018

Zdroj: ČSSZ

Průměrná délka trvání jednoho případu pracovní neschopnosti byla nejdelší u Tuberkulózy (207,1 dne), u zhoubných novotvarů byla v 1. pol. 2018 177,6 dne (u mužů 170,1 dne, zatímco u žen 184,5 dne). Další diagnózou, kde se projevuje dlouhodobá pracovní neschopnost, jsou dále cévní nemoci mozku (160,7 dne), ischemická choroba srdeční (128,2 dne), mezi další příčiny dlouhodobé pracovní neschopnosti patří těhotenství, porod, šestinedělí (103,2 dne), dlouhodobou pracovní neschopnost si vyžádaly i duševní nemoci (87,2 dnů), nemoci nervové soustavy (83,0 dne) a nemoci pohybové soustavy (66 dne).

Z pohledu pohlaví bývají v pracovní neschopnosti častěji ženy, v 1. pol. 2018 připadalo 542,1 tis. ukončených případů DPN na ženy a 471,6 tis. na muže. Dočasná pracovní neschopnost u žen také trvala v průměru o 2,5 dní déle než u mužů. Tento rozdíl mezi pohlavími trvá dlouhodobě a jeho příčinou jsou zejména nemoci spojené s těhotenstvím. Výraznější rozdíl mezi pohlavími se objevuje i u dalších diagnóz – výraznější počet případů u žen než u mužů je patrný u duševních poruch a poruch chování a u nemocí močové a pohlavní soustavy. Muži jsou naopak náchylnější na nemoci oběhové soustavy a mnohem častěji než ženy jsou práce neschopní pro poranění, otravy a jiné následky vnějších příčin. S věkem naopak roste podíl případů dočasné pracovní neschopnosti pro nemoci svalové a kosterní soustavy.

Tab. 3.4 – Ukončené případy pracovní neschopnosti podle skupin diagnóz a pohlaví v 1. pol. 2017 a 1. pol. 2018

	Počet ukončených případů DPN			Počet kalendářních dnů DPN			Průměrná délka trvání 1 ukončeného případu DPN ve dnech		
	celkem	z toho		celkem	z toho		celkem	z toho	
		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy
1. pololetí 2018									
ČR celkem	1 013 791	471 646	542 145	38 286 512	17 174 798	21 111 714	37,77	36,41	38,94
Tuberkulóza	43	31	12	8 904	7 312	1 592	207,07	235,87	132,67
Zhoubné novotvary	7 050	3 361	3 689	1 252 354	571 679	680 675	177,64	170,09	184,51
Nemoci duševní	22 828	8 248	14 580	1 991 290	686 278	1 305 012	87,23	83,21	89,51
Nemoci nervové soustavy	13 987	5 743	8 244	1 161 059	475 809	685 250	83,01	82,85	83,12
Nemoci oběhové soustavy	25 675	14 463	11 212	2 023 468	1 270 928	752 540	78,81	87,87	67,12
- hypertenze	7 237	4 089	3 148	409 892	229 235	180 657	56,64	56,06	57,39
- ischemická choroba srdeční	3 293	2 628	665	422 285	342 486	79 799	128,24	130,32	120,00
- cévní nemoci mozku	1 481	937	544	237 941	151 029	86 912	160,66	161,18	159,76
- jiné nemoci oběhové soustavy	13 662	6 808	6 854	953 218	548 091	405 127	69,77	80,51	59,11
Nemoci dýchací soustavy	470 080	212 770	257 310	7 209 432	3 187 532	4 021 900	15,34	14,98	15,63
- akutní infekce dýchacích cest	364 438	162 198	202 240	5 372 479	2 317 153	3 055 326	14,74	14,29	15,11
- chřipka	92 886	44 337	48 549	1 376 596	644 582	732 014	14,82	14,54	15,08
- chron. nemoci dolních dých. cest	6 536	2 962	3 574	295 457	134 712	160 745	45,20	45,48	44,98
- jiné nemoci dýchacích cest	6 217	3 271	2 946	164 860	91 054	73 806	26,52	27,84	25,05
Nemoci trávicí soustavy	59 863	32 520	27 343	1 838 419	1 016 246	822 173	30,71	31,25	30,07
Nemoci kůže	14 054	7 911	6 143	477 840	265 425	212 415	34,00	33,55	34,58
Nemoci pohybové soustavy	168 123	85 182	82 941	11 093 351	5 280 513	5 812 838	65,98	61,99	70,08
- nemoci páteře	109 377	55 079	54 298	6 756 842	3 169 665	3 587 177	61,78	57,55	66,06
- jiné nemoci pohybové soustavy	58 735	30 098	28 637	4 335 471	2 110 404	2 225 067	73,81	70,12	77,70
Nemoci moč. a pohl. soustavy	35 739	7 942	27 797	1 213 957	302 525	911 432	33,97	38,09	32,79
Těhotenství, porod, šestinedělí	17 989	x	17 989	1 855 945	x	1 855 945	103,17	x	103,17
Úrazy, otravy	95 990	60 530	35 460	5 035 145	3 114 944	1 920 201	52,45	51,46	54,15
Nemoci ostatní (výše neuvedené)	82 370	32 945	49 425	3 125 348	995 607	2 129 741	37,94	30,22	43,09
1. pololetí 2017									
ČR celkem	942 101	443 009	499 092	37 836 807	17 127 770	20 709 037	40,16	38,66	41,49
Tuberkulóza	63	41	22	14 160	9 228	4 932	224,76	225,07	224,18
Zhoubné novotvary	6 929	3 343	3 586	1 243 549	589 285	654 264	179,47	176,27	182,45
Nemoci duševní	22 648	8 011	14 637	1 959 143	629 711	1 329 432	86,50	78,61	90,83
Nemoci nervové soustavy	13 793	5 730	8 063	1 177 311	491 233	686 078	85,36	85,73	85,09
Nemoci oběhové soustavy	26 144	14 760	11 384	2 070 132	1 324 972	745 160	79,18	89,77	65,46
- hypertenze	7 438	4 135	3 303	414 731	240 989	173 742	55,76	58,28	52,60
- ischemická choroba srdeční	3 285	2 652	633	418 484	346 344	72 140	127,39	130,60	113,97
- cévní nemoci mozku	1 532	980	552	250 367	164 054	86 313	163,42	167,40	156,36
- jiné nemoci oběhové soustavy	13 889	6 993	6 896	986 550	573 585	412 965	71,03	82,02	59,88
Nemoci dýchací soustavy	396 157	180 830	215 327	6 272 189	2 792 116	3 480 073	15,83	15,44	16,16
- akutní infekce dýchacích cest	320 441	143 941	176 500	4 806 114	2 070 405	2 735 709	15,00	14,38	15,50
- chřipka	63 320	30 943	32 377	984 890	481 060	503 830	15,55	15,55	15,56
- chron. nemoci dolních dých. cest	6 492	2 835	3 657	304 546	141 565	162 981	46,91	49,93	44,57
- jiné nemoci dýchacích cest	5 904	3 111	2 793	176 639	99 086	77 553	29,92	31,85	27,77
Nemoci trávicí soustavy	62 999	34 352	28 647	1 890 335	1 048 369	841 966	30,01	30,52	29,39
Nemoci kůže	13 412	7 675	5 737	463 778	265 598	198 180	34,58	34,61	34,54
Nemoci pohybové soustavy	168 105	86 068	82 037	11 291 655	5 436 536	5 855 119	67,17	63,17	71,37
- nemoci páteře	110 989	56 590	54 399	6 994 077	3 313 088	3 680 989	63,02	58,55	67,67
- jiné nemoci pohybové soustavy	57 115	29 477	27 638	4 297 469	2 123 339	2 174 130	75,24	72,03	78,66
Nemoci moč. a pohl. soustavy	35 640	7 700	27 940	1 206 707	297 350	909 357	33,86	38,62	32,55
Těhotenství, porod, šestinedělí	18 631	x	18 631	1 962 640	x	1 962 640	105,34	x	105,34
Úrazy, otravy	98 302	62 395	35 907	5 219 213	3 257 756	1 961 457	53,09	52,21	54,63
Nemoci ostatní (výše neuvedené)	79 278	32 104	47 174	3 065 995	985 616	2 080 379	38,67	30,70	44,10

Zdroj: ČSSZ

Od ledna do konce června 2018 pověřeni zaměstnanci okresních správ sociálního zabezpečení (OSSZ) provedli přes 73 tisíc **kontrol dodržování režimu dočasně práceneschopných pojištěnců**. Na základě kontrol tak OSSZ udělily téměř 1 900 postihů, které znamenaly krácení či odnětí nemocenského.

Z údajů České správy sociálního zabezpečení (ČSSZ) vyplývá, že nejvíce postihů bylo ve sledovaném období uděleno v Moravskoslezském kraji, a to 269, na „druhém“ místě byl Plzeňský kraj s 259 postihy. Dvoustovku postihů (203) překročil ještě Královéhradecký kraj. Naopak kraje s nejnižším počtem postihů byly Jihočeský a Vysočina (oba 38).

Cílem kontrol je, aby dočasná pracovní neschopnost a čerpání nemocenského nebylo zneužíváno. Jsou prováděny na základě tzv. plánu kontrol, který si podle aktuální situace sestavuje OSSZ. Obecně platí, že kontrola může být provedena kdykoliv. Existuje-li důvodné podezření, může být provedena i např. v pozdních hodinách. Může proběhnout i v prvních třech dnech dočasné pracovní neschopnosti, za které nenáleží žádná výplata (tzv. karenční doba).

Kontrolovat práce dočasně neschopného zaměstnance má právo i zaměstnavatel, a to v prvních 14 dnech dočasné pracovní neschopnosti, za které náleží náhrada mzdy vyplácená zaměstnavatelem. Pokud kontrola provedená zaměstnavatelem prokáže, že jejich zaměstnanec porušil režim dočasně práce neschopného pojištěnce, řídí se postih pracovní právními předpisy, tedy zákoníkem práce.

Dočasná pracovní neschopnost vyžaduje od stonajících plnění určitých povinností. Stonající na tzv. neschopence - dočasně práceneschopný pojištěnec - má povinnost dodržovat ošetřujícím lékařem stanovený režim. Má se zdržovat na platné adrese, kterou sdělil ošetřujícímu lékaři a která je zaznamenána v tzv. neschopence. Pokud ošetřující lékař povolí vycházky (může nejvýše v celkovém rozsahu maximálně 6 hodin denně, v rozmezí od 7 hodin do 19 hodin, v jednom či více intervalech), má pojištěnec povinnost dodržovat konkrétní lékařem stanovený časový úsek. Pro účely kontroly také platí pravidlo „poskytnutí nezbytné součinnosti“. V praxi to zejména znamená, že dočasně práceneschopný pojištěnec musí místo svého pobytu v době nemoci viditelně označit jmenovkou a zajistit funkční zvonek či přístup ke dveřím, aby jej kontrola mohla kontaktovat.

Průběh kontroly je následující. Při kontrole se pověřeni zaměstnanci OSSZ musejí prokázat průkazem kontrolora a do tzv. neschopenky zaznamenat údaje o kontrole. V případě, že dočasně práceneschopného pojištěnce nezastihnou na uvedené adrese nebo pojištěnec neposkytne nezbytnou součinnost, písemným oznámením ho vyzvou, aby kontaktoval příslušnou OSSZ. Následně jsou objektivně vyhodnoceny důvody nezastižení (nebo neposkytnutí součinnosti). Potvrdí-li se porušení režimu dočasně práceneschopného pojištěnce, zahájí OSSZ správní řízení. Jeho výsledkem může být rozhodnutí o krácení nebo odnětí nemocenského, tzv. postih. Záznam o kontrole při porušení režimu se zasílá dočasně práceneschopnému pojištěnci, ošetřujícímu lékaři a zaměstnavateli.

Tab. 3.5 – Kontrola dodržování režimu dočasné práce neschopných pojištěnců a počet udělených postihů v 1. pol. 2018

Kraj ČR	Počet provedených kontrol	Počet postihů
ČR celkem	73 086	1 875
Hl. m. Praha	3 370	70
Středočeský kraj	7 165	109
Jihočeský kraj	2 884	38
Plzeňský kraj	8 173	259
Karlovarský kraj	3 325	169
Ústecký kraj	5 349	144
Liberecký kraj	2 514	79
Královéhradecký kraj	5 995	203
Pardubický kraj	5 017	162
Vysočina	2 749	38
Jihomoravský kraj	7 902	135
Olomoucký kraj	5 981	117
Zlínský kraj	2 118	83
Moravskoslezský kraj	10 544	269

Zdroj: ČSSZ

S účinností od 1. července 2017 vydala náměstkyně pro řízení sekce sociálně pojistných systémů Ministerstva práce a sociálních věcí instrukci č. 9/2017 „**Standardy délky trvání dočasné pracovní neschopnosti u vybraných diagnóz dle MKN-10**“. Tato instrukce upravuje doporučené délky trvání jednoho případu dočasné pracovní neschopnosti u nejčastějších diagnóz (příčin dočasné pracovní neschopnosti) v případech obvyklých a v případech komplikovaných a měla by vést ke sjednocení pracovních postupů lékařů okresních správ sociálního zabezpečení při provádění kontroly správnosti posuzování zdravotního stavu a dočasné pracovní neschopnosti ošetřujícími lékaři pro účely nemocenského pojištění podle zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Instrukce nastavuje jednotící pravidla pro posuzování délky trvání dočasné pracovní neschopnosti u vybraných diagnóz nemocí a pro provádění kontrol správnosti posuzování zdravotního stavu a dočasné pracovní neschopnosti lékaři okresních správ sociálního zabezpečení u případů, které se oproti stanoveným standardům budou odchylovat. Měla by přispět ke zvýšení kvality lékařské posudkové činnosti, dále k optimalizaci fungování systému nemocenského pojištění a k objektivizaci potřeb systému z hlediska provádění kontrol správnosti posuzování zdravotního stavu a dočasné pracovní neschopnosti ošetřujícími lékaři.

K jednotlivým diagnózám byla stanovena doporučení formou tzv. optimální délky trvání dočasné pracovní neschopnosti při obvyklém klinickém průběhu nemoci a tzv. maximální doporučené délky trvání dočasné pracovní neschopnosti pro případ možných komplikací. Doporučené standardy délky trvání jednoho případu dočasné pracovní neschopnosti v případech obvyklých a v případech komplikovaných jsou definovány ve dvou variantách s ohledem na dosavadní pojištěnou činnost dočasně práce neschopného - pro duševně pracující a pro fyzicky pracující.

Standardy délky trvání dočasné pracovní neschopnosti u vybraných diagnóz dle MKN-10“ k dispozici zde https://www.mpsv.cz/files/clanky/31151/Instrukce_-9_2017-Standardy_delek_DPN.pdf

4.4. Výdaje na nemocenské

Systém nemocenského pojištění je určen pro výdělečně činné osoby, které při ztrátě příjmu v případech krátkodobých sociálních událostí (dočasné pracovní neschopnosti, ošetřování člena rodiny, těhotenství a mateřství, péče o dítě) zabezpečuje peněžitými dávkami nemocenského pojištění. Nemocenského pojištění jsou účastni zaměstnanci (povinná účast) a osoby samostatně výdělečně činné (dobrovolná účast).

Ze systému nemocenského pojištění jsou poskytovány následující dávky:

- Nemocenské
- Peněžítá pomoc v mateřství
- Ošetřovné
- Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a v mateřství
- Dávka otcovské poporodní péče (otcovská) **od 1. 2. 2018**³
- Dlouhodobé ošetřovné **od 1. 6. 2018**⁴

Osoby samostatně výdělečně činné a zahraniční zaměstnanci, pokud si platí nemocenské pojištění, mají nárok jen na nemocenské, peněžitou pomoc v mateřství, otcovskou a dlouhodobé ošetřovné.

Výše dávek nemocenského pojištění závisí na dosahovaném výdělku, na redukčních hranicích pro redukcí denního vyměřovacího základu, na redukcí mezi jednotlivými redukčními hranicemi a na procentní sazbě pro jednotlivé dávky. Všechny dávky nemocenského pojištění vyplácí okresní správa sociálního zabezpečení a hradí se ze státního rozpočtu (z příjmů z pojistného). Dávky nemocenského pojištění se vyplácejí za kalendářní dny.

Nemocenské – je základní peněžitou dávkou systému nemocenského pojištění. Na nemocenské má nárok pojištěnec, který je uznán ošetřujícím lékařem dočasně práce neschopným, a to od 15. kalendářního dne trvání jeho dočasné pracovní neschopnosti do konce dočasné pracovní neschopnosti, maximálně však 380 kalendářních dnů počítaných od vzniku dočasné pracovní neschopnosti.

Výdaje na dávky nemocenského pojištění činily v červnu 2018 téměř 2,9 mld. Kč, za leden až červen 2018 se jednalo o cca 17,2 mld. Kč, (tj. 52,9 % čerpání z částky státního rozpočtu - 32 460 mil. Kč).

Meziroční zvýšení výdajů objemově nejvýznamnější **dávky** systému – **nemocenského** (o 390,2 mil. Kč, tj. o 20 %) - souviselo zejména s nárůstem počtu proplacených dnů a s nárůstem výše průměrné denní dávky nemocenského. V červnu 2018 se počet proplacených dnů meziročně zvýšil o cca 115,2 tis., tj. o 2,8 %, na 4,3 mil. dnů. Došlo rovněž k meziročnímu nárůstu výše průměrné denní dávky nemocenského (o cca 21,8 % na 451 Kč).

K nejvýznamnějším změnám v úrovni výdajů na nemocenské došlo v roce 2009 v souvislosti s již zmiňovanou legislativní úpravou nemocenského pojištění. Nový zákon o nemocenském pojištění znatelně

³ **Zavedení dávky otcovské poporodní péče, tzv. „otcovská“** zákonem č. 148/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění - **účinnost od 1. února 2018**. O dávku si mohou nejdříve dne 1. 2. 2018 požádat otcové dětí narozených nebo převzatých do péče nejdříve dne 21. 12. 2017.

⁴ **Zavedení dávky dlouhodobé ošetřovné** zákonem č. 310/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění - **účinnost od 1. června 2018**.

snížil výši dávek nemocenského pojištění a zejména stanovil, že po dobu prvních 14 dnů pracovní neschopnosti je zaměstnanec zabezpečen náhradou mzdy nebo platu, kterou mu poskytuje zaměstnavatel (s výjimkou prvních 3 pracovních dnů). Poskytování náhrady mzdy nebo platu zaměstnavatelem bylo přijetím úsporných opatření v letech 2011 až 2013 dočasně prodlouženo z prvních 14 na 21 dnů pracovní neschopnosti. V důsledku těchto legislativních změn došlo k rapidnímu poklesu nemocnosti, což rovněž mělo vliv na pokles výdajů na nemocenské.

V roce 2017 bylo přijato několik významných legislativních opatření v oblasti nemocenského pojištění s účinností od roku 2018, která mohou zásadním způsobem ovlivnit jeho finanční bilanci. Jedná se o zvýšení nemocenského od 31. kalendářního dne DPN nebo karantény z 60% na 66% redukovaného denního vyměřovacího základu a od 61. kalendářního dne DPN nebo karantény na 72 % redukovaného denního vyměřovacího základu s účinností od 1. ledna 2018 a dále o rozšíření okruhu dávek poskytovaných z nemocenského pojištění o novou dávku otcovské poporodní péče (dále jen „otcovská“) s účinností od 1. února 2018 a dávku dlouhodobého ošetřovného s účinností od 1. června 2018.

Největší dopad na výdaje na nemocenské pojištění je očekáván u zvýšení nemocenského od 31., resp. 61. kalendářního dne DPN nebo karantény. Za předpokladu stejného rozložení ukončených případů DPN podle délky trvání a vyměřovacích základů jako v roce 2016 a při zohlednění vývojového trendu počtu případů DPN i vývoje mezd je odhadován nárůst výdajů na nemocenské v důsledku vyšších dávek o 2,6 mld. Kč v roce 2018. Vzhledem k tomu, že se navýšením úrovně dávek zlepší finanční situace dlouhodobě nemocných osob a tedy částečně sníží ekonomická motivace k co nejrychlejšímu návratu do zaměstnání, nelze zcela vyloučit možnost prodloužení průměrné délky trvání a nárůstu celkového počtu prostonaných dnů u dlouhodobých případů DPN.

Podrobnější informace k výdajům na nemocenské a dalším dávkám, které jsou poskytovány ze systému nemocenského pojištění, naleznete na internetových stránkách MPSV v „Analýze vývoje nemocenského pojištění 2017“ https://www.mpsv.cz/files/clanky/32895/Analyza_vyvoje_nemocenskeho_pojisteni_2017.pdf

Tab. 4.1 – Výdaje na dávky nemocenského pojištění v období 1. pol. 2007 – 1. pol. 2018 (v mld. Kč)

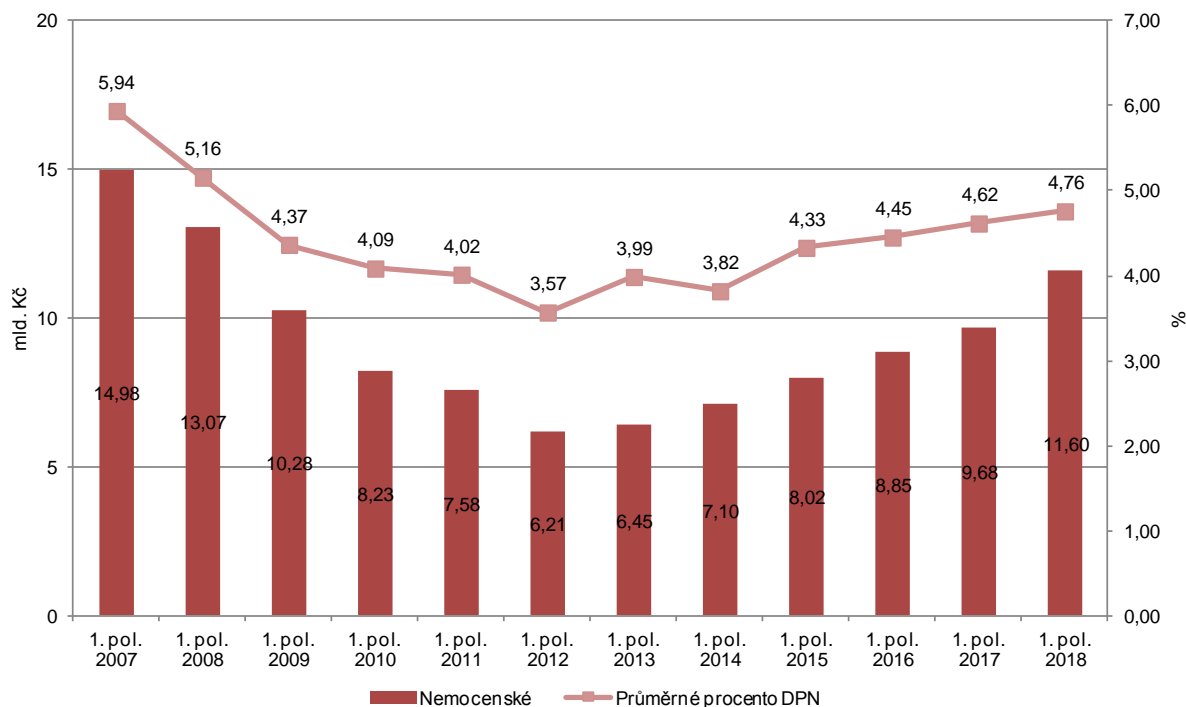
Druh dávky	Výdaje na dávky nemocenského pojištění v mld. Kč											
	1. pol. 2007	1. pol. 2008	1. pol. 2009	1. pol. 2010	1. pol. 2011	1. pol. 2012	1. pol. 2013	1. pol. 2014	1. pol. 2015	1. pol. 2016	1. pol. 2017	1. pol. 2018
Celkem	18,30	16,64	13,99	11,46	11,66	10,13	10,50	11,10	12,32	13,46	14,63	17,18
nemocenské	14,98	13,07	10,28	8,23	7,58	6,21	6,45	7,10	8,02	8,85	9,68	11,60
ošetřovné	0,53	0,48	0,44	0,22	0,39	0,41	0,50	0,46	0,63	0,71	0,84	0,99
peněžitá pomoc v mateřství	2,78	3,09	3,27	3,01	3,69	3,51	3,55	3,53	3,66	3,90	4,11	4,49
vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství	0,002	0,002	0,003	0,001	0,003	0,003	0,003	0,004	0,004	0,005	0,004	0,004
otcovská poporodní péče ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,091
dlouhodobé ošetřovné ²⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,000

¹⁾ Zavedení dávky otcovské poporodní péče, tzv. „otcovská“ - účinnost od 1. února 2018.

²⁾ Zavedení dávky dlouhodobé ošetřovné - účinnost od 1. června 2018.

Zdroj: ČSSZ, MPSV

Graf 4.1 – Výdaje na nemocenské a průměrné procento pracovní neschopnosti v období 1. pol. 2007 – 1. pol. 2018 (v mld. Kč)

Zdroj: ČSSZ, ČSÚ, MPSV

4.5. Pracovní úrazy

V oblasti pracovní úrazovosti ukládá česká i evropská legislativa zaměstnavatelům řadu povinností související s evidencí, hlášením a objasněním příčin a okolností vzniku každého pracovního úrazu.

Pracovní úraz – pracovním úrazem se rozumí poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, došlo-li k nim nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním (viz § 271k odst. 1 až 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů).

Smrtelný pracovní úraz – je takové poškození zdraví, na jehož následky úrazem postižený zaměstnanec nejpozději do 1 roku zemřel.

Závažný pracovní úraz – je takové poškození zdraví, trvá-li hospitalizace úrazem postiženého zaměstnance více než 5 dnů.

Pracovní úraz s pracovní neschopností delší než 3 dny – ukazatel zahrnuje případy pracovních úrazů, které měly za následek dočasnou pracovní neschopnost delší než tři kalendářní dny. Do těchto tří dnů se nezapočítává den, ve kterém k úrazu došlo.

Ohlášení pracovního úrazu místně příslušnému Oblastnímu inspektorátu práce (OIP) podléhá smrtelný pracovní úraz a pracovní úraz s hospitalizací delší než 5 dnů (závažný). Vyhotovit záznam o úrazu (vč. případného hlášení změn) a zaslat jej na místně příslušný OIP je zaměstnavatel povinen u smrtelného úrazu, závažného úrazu i u pracovního úrazu s pracovní neschopností delší než 3 dny. V závislosti na druhu a okolnostech vzniku pracovního úrazu se pracovní úraz ohlašuje a záznam o něm se zasílá ještě na další stanovené orgány a instituce. Evidenci všech úrazů, tedy i takových, kterými nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo jimi byla způsobena pracovní neschopnost nepřesahující 3 kalendářní dny, je zaměstnavatel povinen vést v knize úrazů.

Absolutní počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti pro pracovní úraz se meziročně snížil ze 24 732 případů v 1. pol. 2017 na 24 062 případů v 1. pol. 2018 (tj. o 2,7 %). Z tohoto celkového počtu bylo 23 525 případů (97,8 %) **pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny** (tedy těch, které podléhají povinnosti vyhotovit záznam o úrazu a zaslat jej OIP). Nadále se v této kapitole budeme věnovat této skupině pracovních úrazů.

V pracovní úrazovosti je dlouhodobě patrný rozdíl mezi pohlavími, muži zde výrazně dominují. Z celkového počtu pracovních úrazů připadalo v 1. pol. 2018 na muže 67,3 % a na ženy pouze 32,7 % pracovních úrazů, což je dáno i odlišnou strukturou zaměstnanosti žen a mužů. Odvětví, kde převažují muži a vyskytují se zvýšená rizika pracovního úrazu, jsou např. Těžba a dobývání, Zpracovatelský průmysl, Stavebnictví, Doprava a skladování či Zemědělství, lesnictví, rybářství. Naopak odvětví, kde převažují v zaměstnání ženy a rizika pracovních úrazů v nich mohou být méně častá, jsou Peněžnictví a pojišťovnictví, Veřejná správa a Vzdělávání. Ještě výraznější rozdíl mezi pohlavími je patrný u smrtelných pracovních úrazů. Ženy se trvale na počtu pracovních úrazů podílejí daleko méně, nežli by odpovídalo jejich podílu na celkové zaměstnanosti v České republice, což souvisí s charakterem vykonávané práce.

Tab. 5.1 – Pracovní úrazy podle pohlaví v období 1. pol. 2007 – 1. pol. 2018

Rok	Počet pracovních úrazů s pracovní neschopností			Počet pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny			Počet smrtelných pracovních úrazů			Počet závažných pracovních úrazů s hospitalizací nad 5 dnů		
	celkem	z toho		celkem	z toho		celkem	z toho		celkem	z toho	
		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy
1. pol. 2007	38 522	28 449	10 073	37 376	27 576	9 800	93	87	6	590	515	75
1. pol. 2008	35 139	25 718	9 421	34 113	24 907	9 206	91	88	3	585	499	86
1. pol. 2009	26 036	18 594	7 442	25 123	17 885	7 238	52	45	7	468	400	68
1. pol. 2010	26 273	18 526	7 747	25 323	17 795	7 528	73	64	9	493	410	83
1. pol. 2011	24 298	17 168	7 130	23 388	16 473	6 915	69	65	4	783	647	136
1. pol. 2012	21 816	15 504	6 312	21 356	15 156	6 200	53	52	1	713	572	141
1. pol. 2013	21 935	15 304	6 631	21 542	15 007	6 535	48	44	4	675	531	144
1. pol. 2014	22 223	15 611	6 612	21 754	15 254	6 500	45	44	1	704	567	137
1. pol. 2015	23 461	16 114	7 347	22 860	15 682	7 178	51	48	3	662	548	114
1. pol. 2016	24 870	17 111	7 759	24 158	16 588	7 570	49	47	2	677	550	127
1. pol. 2017	24 732	16 933	7 799	24 046	16 430	7 616	45	43	2	567	476	91
1. pol. 2018	24 062	16 186	7 876	23 525	15 810	7 715	60	57	3	561	463	98

Zdroj: ČSÚ, SÚIP, ČBÚ

V absolutním vyjádření nejvíce pracovních úrazů s DPN delší než 3 dny se v 1. pol. 2018 událo ve Zpracovatelském průmyslu (10 230 případů), následují odvětví Velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel (2 665 případů) a Doprava a skladování (2 303 případy). Pokud zohledníme zaměstnanost v jednotlivých odvětvích a použijeme relativní ukazatel vztahovaný na 100 tis. pojištěnců, nejrizikovějším odvětvím je Zemědělství, lesnictví a rybářství (1 181 pracovních úrazů na 100 tis. pojištěnců), dále odvětví Zásobování vodou, činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi (957) a Těžba a dobývání (784), teprve poté následuje Zpracovatelský průmysl (775), Doprava a skladování (775) a Stavebnictví (583). Nejméně rizikovým se jeví odvětví Informační a komunikační činnosti s 48 pracovními úrazy a Peněžnictví a pojišťovnictví se 54 pracovními úrazy na 100 tis. pojištěnců.

Z pohledu územního členění bylo v 1. pol. 2018 nejvíce případů pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny na 100 tis. nemocensky pojištěných osob hlášeno v kraji Vysočina (771), Plzeňském kraji (730) a Jihočeském (729). Následují Ústecký kraj s 693 případy a Královéhradecký kraj s 660 případy na 100 tis. pojištěnců. Nejméně případů pak bylo hlášeno v Hlavním městě Praze (285).

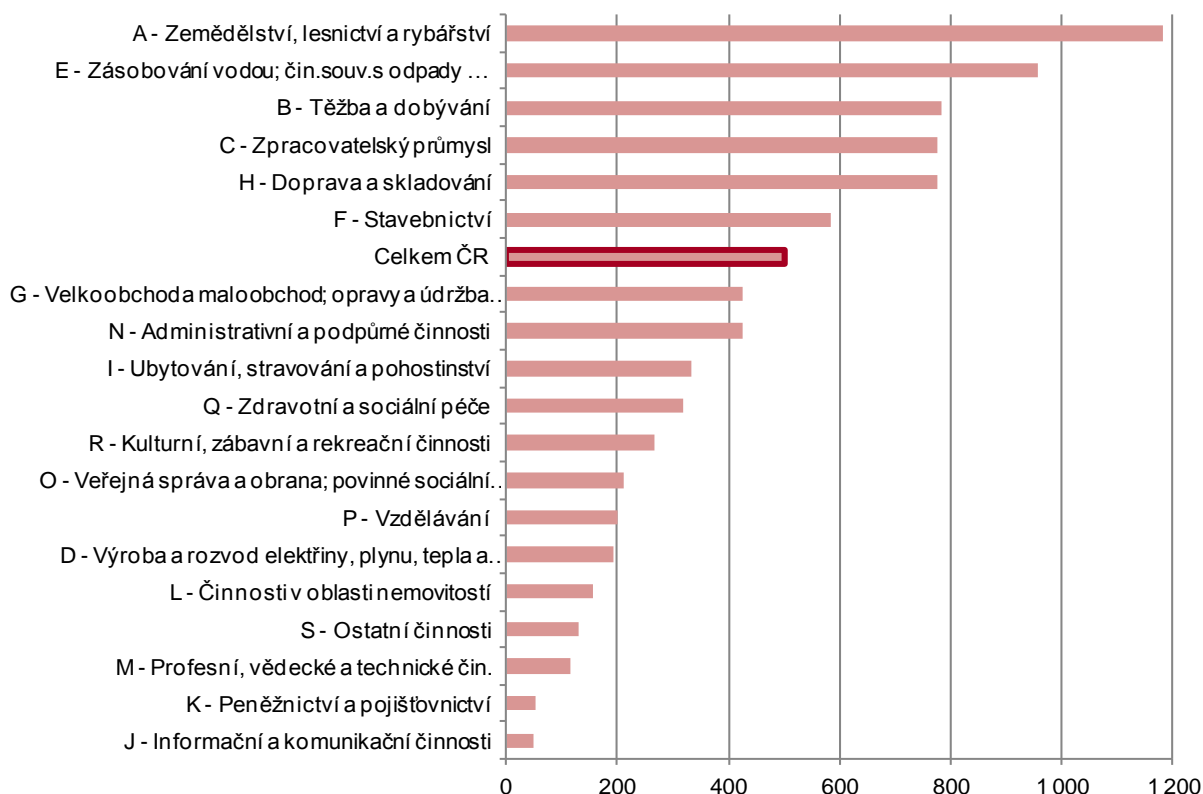

Rozdíly výskytu pracovních úrazů podle územního členění jsou do značné míry ovlivněny strukturou zaměstnanosti, charakterem převažující ekonomické činnosti a mírou nezaměstnanosti v daném regionu. Z hlediska metodického zpracování dat, rozdělení do jednotlivých krajů vychází z údaje o sídle útvaru, který vede evidenci mezd u zaměstnavatele osoby, která je v pracovní neschopnosti pro pracovní úraz.

V 1. pol. 2018 bylo v systémech Státního úřadu inspekce práce (SÚIP) a Českého báňského úřadu (ČBÚ) registrováno celkem 60 **smrteľných pracovních úrazů**, vykazovaných za Českou republiku, z toho 57 smrteľných úrazů u mužů a 3 smrteľné pracovní úrazy u žen. Počet smrteľných pracovních úrazů v 1. pol. 2018 oproti 1. pol. 2017 vzrostl o 15 případů (ze 45 případů). Podíl smrteľných pracovních úrazů na celkovém počtu pracovních úrazů s dočasnou pracovní neschopností delší než 3 dny činí 0,25 %.

V 1. pol. 2018 bylo Státním úřadem inspekce práce (SÚIP) a Českým báňským úřadem (ČBÚ) evidováno celkem 561 závažných pracovních úrazů, u kterých hospitalizace přesáhla 5 dnů, z toho bylo 463 případů evidováno u mužů, u žen pouze u 98 případů.

Graf 5.1 – Pracovní úrazy s pracovní neschopností delší než 3 dny na 100 tis. pojištěnců dle odvětví ekonomické činnosti v 1. pol. 2018

Zdroj: ČSÚ

Z pohledu velikosti podniku měli v 1. pololetí nejvíce pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny zaměstnanci podniků s 500 a více zaměstnanci – 7 478 případů (32% podíl na republikové hodnotě), následováni zaměstnavateli s 1 – 49 zaměstnanci – 5 649 případy (24% podíl). V případě relativního ukazatele je situace odlišná – nejvíce pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny na 100 tis. pojištěnců měly firmy se 100 – 249 zaměstnanci (710 případů na 100 tis. pojištěnců), nejméně případů pak zaznamenáváme u osob samostatně výdělečně činných (94 případů na 100 tis. pojištěnců).

4.6. Závěrečné shrnutí

Na základě analyzovaných základních ukazatelů statistik dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz za 1. pol. 2018 lze říci, že:

- Průměrný počet nemocensky pojištěných za 1. pol. 2018 činil celkem 4 710,8 tis. osob, z čehož 50,6 % tvořili muži a 49,4 % ženy. Oproti 1. pol. 2017 (4 632,1 tis. osob) průměrný počet pojištěnců vzrostl o 1,7 %, tj. o 78,7 tis. osob.
- Absolutní počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti se meziročně zvýšil z 944,7 tis. případů v 1. pol. 2017 na 1 040,2 tis. případů v 1. pol. 2018 (tj. o 10,1 %). Z celkového počtu tvořily případy dočasné pracovní neschopnosti mužů 46,5 %, na ženy tedy připadalo 53,5 % nově hlášených případů, přestože podíl žen na celkovém počtu pojištěných osob činil 49,4 %.
- V 1. pol. 2018 dosáhl podíl nemocí na počtu všech nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti 90,2 %, další 2,3 % připadá na pracovní úrazy a 7,6 % na ostatní úrazy.
- Absolutní počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti pro pracovní úraz se meziročně snížil ze 24 732 případů v 1. pol. 2017 na 24 062 případů v 1. pol. 2018 (tj. o 2,7 %). Z tohoto celkového počtu bylo 23 525 případů (97,8 %) pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny
- Počet kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti je dán součtem dnů, po které trvala dočasná pracovní neschopnost všech nově hlášených případů. Tento ukazatel meziročně vrostl ze 38 709 tis. prostaných dnů v 1. pol. 2017 na 40 624 tis. dnů v 1. pol. 2018 (tj. o 4,9 %).
- Nejdelší průměrná doba trvání jednoho případu dočasné pracovní neschopnosti v 1. pol. 2018 byla zaznamenána ve Zlínském kraji (46,1 dne), v Moravskoslezském kraji (44,4 dne) a v Olomouckém kraji (42,7 dne), nejkratší byla v Libereckém kraji (35,3 dne). Hodnoty tohoto sledovaného ukazatele v 1. pol. 2018 meziročně oproti 1. pol. 2017 poklesly ve všech krajích.
- Průměrná délka trvání 1 případu dočasné pracovní neschopnosti meziročně poklesla ze 41 dnů v 1. pol. 2017 na 39,1 dne v 1. pol. 2018. Jeden případ dočasné pracovní neschopnosti z důvodu nemoci průměrně trval 37,5 dne, z důvodu pracovního úrazu 54,5 dne a z důvodu ostatních úrazů 52,9 dne.
- Průměrná délka trvání 1 případu pracovní neschopnosti žen se meziročně snížila ze 42,2 dne v 1. pol. 2017 na 39,9 dne v 1. pol. 2018, v případě mužů se průměrná délka trvání 1 případu meziročně snížila z 39,6 dne v 1. pol. 2017 na 38,1 dne v 1. pol. 2018.
- Počet prostaných dnů pro nemoc činil 35 167 tis. dnů (86,6 %), pro pracovní úraz 1 312 tis. dnů (3,2 %) a pro ostatní úrazy 4 144 tis. dnů (10,2 %). Ženy byly v dočasné pracovní neschopnosti celkem 22 187 tis. dnů, o 3 751 tis. dnů déle než muži
- V 1. pol. 2018 v České republice v důsledku dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz denně chybělo na svých pracovištích 224 441 pojištěnců, což bylo ve srovnání s předchozím obdobím v 1. pol. 2017 rokem (213 860 pojištěnců) o 10 581 osob více (o 4,9 %).
- Z celkového počtu chybělo na pracovištích 194 295 pojištěnců pro nemoc, 7 251 pojištěnců pro pracovní úraz a 22 898 pojištěnců pro ostatní úraz.
- Nejvíce pojištěnců z celorepublikového úhrnu chybělo ve Zpracovatelském průmyslu (68 100 osob), dále pak v odvětví Velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel (26 642 osob); naopak nejméně pojištěnců v oblasti Výroba a rozvod elektřiny a jiných energií (969 osob).
- Nejvíce nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti bylo hlášeno v subjektech s převažující ekonomickou činností spadajících dle klasifikace CZ-NACE do odvětvové sekce Zpracovatelský průmysl (357,5 tis. případů) a Velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel (131,5 tis. případů), naopak nejmenší absolutní počet byl hlášen u odvětvové sekce Výroba a rozvod elektřiny a jiných energií (6,1 tis. případů) a u Těžby a dobývání (5,8 tis. případů).

- Nejvíce dnů dočasné pracovní neschopnosti v 1. pol. 2018 z celorepublikového počtu bylo v odvětví Zpracovatelský průmysl (13 677 tis.), a to jak celkem, tak v jednotlivých kategoriích – pro nemoc (11 673 tis.), pro pracovní úrazy (517 tis.) a pro ostatní úrazy (1 487 tis.). Naopak nejnižší počet dnů pracovní neschopnosti byl hlášen v oblasti Výroba a rozvod elektřiny a jiných energií (205 tis.), kde bylo evidováno i nejméně dnů pracovní neschopnosti pro nemoc (177 tis.), pro pracovní úrazy (5 tis.) a pro ostatní úrazy (22 tis.).
- Celorepubliková průměrná délka trvání 1 případu dočasné pracovní neschopnosti byla v 1. pol. 2018 výrazně překročena v odvětví Zemědělství, lesnictví a rybářství (53,4 dne), Stavebnictví (51,8 dne), Ubytování, stravování a pohostinství (51,3 dne), Činnosti v oblasti nemovitostí (47,4 dne) a v odvětví Těžba a dobývání (45,4 dne). Dlouhodobější pracovní neschopností se tedy v převážné míře vyznačují odvětví se sezónní výrobou či odvětví vysoce riziková. Nejkratší průměrné trvání 1 případu pracovní neschopnosti bylo v 1. pol. 2018 evidováno v odvětví Informační a komunikační činnosti (25,5 dne). Dalšími oblastmi ekonomických činností s relativně nízkou průměrnou délkou pracovní neschopnosti byly oblasti Vzdělávání (27,7 dne) a Peněžnictví a pojišťovnictví (30,4 dne).
- V pracovní úrazovosti je dlouhodobě patrný rozdíl mezi pohlavími, muži zde výrazně dominují. Z celkového počtu pracovních úrazů připadalo v 1. pol. 2018 na muže 67,3% a na ženy pouze 32,7 % pracovních úrazů, což je dáno i odlišnou strukturou zaměstnanosti žen a mužů. Odvětví, kde převládají muži a vyskytují se zvýšená rizika pracovního úrazu, jsou např. Těžba a dobývání, Zpracovatelský průmysl, Stavebnictví, Doprava a skladování či Zemědělství, lesnictví, rybářství. Naopak odvětví, kde převažují v zaměstnání ženy a rizika pracovních úrazů v nich mohou být méně častá, jsou Peněžnictví a pojišťovnictví, Veřejná správa a Vzdělávání. Ještě výraznější rozdíl mezi pohlavími je patrný u smrtelných pracovních úrazů. Ženy se trvale na počtu pracovních úrazů podílejí daleko méně, nežli by odpovídalo jejich podílu na celkové zaměstnanosti v České republice, což souvisí s charakterem vykonávané práce.
- Nejvyšší průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti dle odvětví ekonomické činnosti v 1. pol. 2018 bylo zaznamenáno v odvětví Zpracovatelský průmysl (6,1), Těžba a dobývání (5,9), Zemědělství, lesnictví a rybářství (5,8) a Administrativní a podpůrné činnosti (5,6). Nejnižší průměrné procento pracovní neschopnosti pak bylo v odvětví Informační a komunikační činnosti (2,0), Činnosti v oblasti nemovitostí (2,5) a Profesní, vědecké a technické činnosti (2,6).
- Z hlediska meziročního vývoje průměrné procento pracovní neschopnosti v 1. pol. 2018 oproti stejnému období v loňském roce mírně stoupl (o 0,15 p. b.) a jeho úroveň dosáhla na hodnotu 4,76 (v 1. pol. 2017 činila jeho hodnota 4,62).
- V 1. pol. 2018 bylo v systémech Státního úřadu inspekce práce (SÚIP) a Českého báňského úřadu (ČBÚ) registrováno celkem 60 smrtelných pracovních úrazů, vykazovaných za Českou republiku, z toho 57 smrtelných úrazů u mužů a 3 smrtelné pracovní úrazy u žen. Počet smrtelných pracovních úrazů v 1. pol. 2018 oproti 1. pol. 2017 vzrostl o 15 případů (ze 45 případů).
- V 1. pol. 2018 bylo Státním úřadem inspekce práce (SÚIP) a Českým báňským úřadem (ČBÚ) evidováno celkem 561 závažných pracovních úrazů, u kterých hospitalizace přesáhla 5 dnů, z toho bylo 463 případů evidováno u mužů, u žen pouze u 98 případů.
- Výdaje na dávky nemocenského pojištění činily v červnu 2018 téměř 2,9 mld. Kč, za leden až červen 2018 se jednalo o cca 17,2 mld. Kč, (tj. 52,9 % čerpání z částky státního rozpočtu - 32 460,0 mil. Kč).
- Meziroční zvýšení výdajů objemově nejvýznamnější dávky systému – nemocenského (o 390,2 mil. Kč, tj. o 20 %) - souviselo zejména s nárůstem počtu proplacených dnů a s nárůstem výše průměrné denní dávky nemocenského. V červnu 2018 se tento počet meziročně zvýšil o cca 115,2 tis. proplacených dnů, tj. o 2,8 %, na 4,3 mil. dnů. Došlo rovněž k meziročnímu nárůstu výše průměrné denní dávky nemocenského (o cca 21,8 % na 451 Kč).

5. Použité zkratky a značky

.	tečka na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý
-	pomlčka na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval
x	křížek (písmeno „x“) na místě čísla značí, že zápis není možný z logických důvodů
0	nula se používá pro označení číselných údajů menších než polovina zvolené měřicí jednotky
i. d.	značí důvěrná data (individuální údaje i důvěrné statistické údaje)

CZ-NACE	Klasifikace ekonomických činností
CZ-NUTS	Klasifikace územních statistických jednotek
ČBÚ	Český báňský úřad
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
DPN	dočasná pracovní neschopnost
ESAW	European Statistics on Accidents at Work (Evropská statistika pracovních úrazů)
EU	Evropská unie
Eurostat	Statistický úřad Evropské unie
IS KaPr	Informační systém kategorizace prací
MF	Ministerstvo financí České republiky
MKN-10	Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
OIP	Oblastní inspektorát práce
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
p. b.	procentní bod
SÚIP	Státní úřad inspekce práce
SZÚ	Státní zdravotní ústav
ÚZIS ČR	Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky
VÚBP	Výzkumný ústav bezpečnosti práce

6. Tabulková část

Dočasná pracovní neschopnost dle velikosti podniku, sekcí CZ-NACE a krajů ČR:

Základní ukazatele dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz v ČR dle velikosti podniku, sekcí CZ-NACE a krajů ČR za 1. pol. 2018

Tab. 1: Počet nemocensky pojištěných v ČR za 1. pol. 2018

Tab. 2: Počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz v ČR za 1. pol. 2018

Tab. 3: Počet kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz v ČR za 1. pol. 2018

Tab. 4: Počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz na 100 pojištěnců v ČR za 1. pol. 2018

Tab. 5: Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz v ČR za 1. pol. 2018

Tab. 6: Počet kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti na 1 nově hlášený případ pro nemoc a úraz v ČR za 1. pol. 2018

Tab. 7: Průměrný denní stav práce dočasně neschopných pro nemoc a úraz v ČR za 1. pol. 2018

Dočasná pracovní neschopnost dle sekcí, oddílů CZ-NACE:

Základní ukazatele dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz v ČR dle sekcí, oddílů CZ-NACE za 1. pol. 2018

Tab. 8: Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz v ČR dle sekcí, oddílů CZ-NACE za 1. pol. 2018

Tab. 9: Počet nově hlášených případů pracovní neschopnosti v ČR dle sekcí, oddílů CZ-NACE v 1. pol. 2018

Tab. 10: Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz dle sekcí, oddílů CZ-NACE za 1. pol. 2018

Tab. 11: Počet nově hlášených případů pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců dle sekcí, oddílů CZ-NACE za 1. pol. 2018

Tab. 12: Průměrné procento pracovní neschopnosti v ČR dle sekcí, oddílů CZ-NACE za 1. pol. 2018

Tab. 13: Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti na 1 nově hlášený případ v ČR dle sekcí, oddílů CZ-NACE za 1. pol. 2018

Tab. 14: Průměrný denní stav práce neschopných pro nemoc a úraz v ČR dle sekcí, oddílů CZ-NACE za 1. pol. 2018

Dočasná pracovní neschopnost dle okresů ČR:

Základní ukazatele dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz v okresech ČR za 1. pol. 2018

Tab. 15: Počet nemocensky pojištěných v okresech ČR za 1. pol. 2018

Tab. 16: Počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz v okresech ČR za 1. pol. 2018

Tab. 17: Počet kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz v okresech ČR za 1. pol. 2018

Tab. 18: Počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz na 100 pojištěnců v okresech ČR za 1. pol. 2018

Tab. 19: Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz v okresech ČR za 1. pol. 2018

Tab. 20: Počet kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti na 1 nově hlášený případ pro nemoc a úraz v okresech ČR za 1. pol. 2018

Tab. 21: Průměrný denní stav práce dočasně neschopných pro nemoc a úraz v okresech ČR za 1. pol. 2018

Dočasná pracovní neschopnost OSVČ (nemocensky pojištěných):

Základní ukazatele dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz OSVČ v krajích ČR za 1. pol. 2018

Tab. 22: Počet nemocensky pojištěných OSVČ v ČR za 1. pol. 2018

Tab. 23: Počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz OSVČ v ČR za 1. pol. 2018

Tab. 24: Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz OSVČ v ČR za 1. pol. 2018

Tab. 25: Počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz OSVČ na 100 pojištěnců v ČR za 1. pol. 2018

Tab. 26: Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz OSVČ v ČR za 1. pol. 2018

Tab. 27: Počet kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti na 1 nově hlášený případ pro nemoc a úraz OSVČ v ČR za 1. pol. 2018

Tab. 28: Průměrný denní stav práce dočasně neschopných pro nemoc a úraz OSVČ v ČR za 1. pol. 2018

Pracovní úrazovost mladistvých:

Tab. 29: Pracovní úrazovost mladistvých v ČR za 1. pol. 2018

Pracovní úrazy s dočasnou pracovní neschopností delší než 3 dny:

Tab. 30: Pracovní úrazy s dočasnou pracovní neschopností delší než 3 dny v ČR za 1. pol. 2018

Dočasná pracovní neschopnost v nefinančních podnicích v ČR za 1. pololetí 2018:

Základní ukazatele pracovní neschopnosti v nefinančních podnicích v ČR za 1. pololetí 2018

Tab. 31: Počet nemocensky pojištěných OSVČ v ČR za 1. pol. 2018

Tab. 32: Počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz OSVČ v ČR za 1. pol. 2018

Tab. 33: Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz OSVČ v ČR za 1. pol. 2018

Tab. 34: Počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz OSVČ na 100 pojištěnců v ČR za 1. pol. 2018

Tab. 35: Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz OSVČ v ČR za 1. pol. 2018

Tab. 36: Počet kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti na 1 nově hlášený případ pro nemoc a úraz OSVČ v ČR za 1. pol. 2018

Tab. 37: Průměrný denní stav práce dočasně neschopných pro nemoc a úraz OSVČ v ČR za 1. pol. 2018

Dočasná pracovní neschopnost ve zpracovatelském průmyslu za 1. pololetí 2018:

Základní ukazatele pracovní neschopnosti ve zpracovatelském průmyslu v ČR za 1. pololetí 2018

Tab. 38: Počet nemocensky pojištěných OSVČ v ČR za 1. pol. 2018

Tab. 39: Počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz OSVČ v ČR za 1. pol. 2018

Tab. 40: Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz OSVČ v ČR za 1. pol. 2018

Tab. 41: Počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz OSVČ na 100 pojištěnců v ČR za 1. pol. 2018

Tab. 42: Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz OSVČ v ČR za 1. pol. 2018

Tab. 43: Počet kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti na 1 nově hlášený případ pro nemoc a úraz OSVČ v ČR za 1. pol. 2018

Tab. 44: Průměrný denní stav práce dočasně neschopných pro nemoc a úraz OSVČ v ČR za 1. pol. 2018

